

Uitgebreide Analyse coalitieakkoord per provincie

Augustus 2023

Groen: er wordt iets over gezegd en het is concreet

Geel: er wordt iets over gezegd, maar niet erg concreet of niet genoeg

Rood: er wordt niets over gezegd

Drenthe

Provincie: Drenthe	
Beoogd Gedeputeerde Klimaat & Energie en partij: Henk Jumelet, CDA	
Regionale Energie Strategieën	
Wordt het staande RES-doel herbevestigd?	We gaan door met de afspraken uit het Klimaatakkoord, zoals onder andere vertaald in de Regionale Energie Strategie (RES), het Regionaal Mobiliteitsplan en de Energietransitie-agenda (2019-2023) RES Regio. Drenthe zien we als een belangrijke samenwerking voor hernieuwbare energie tot 2030. We geven hier een passend vervolg aan.
Wat wordt er gezegd over de inspanning om de doelen te halen?	Samen met gemeenten en waterschappen, bedrijfsleven en inwoners stimuleren we maatregelen voor een klimaatbestendige leefomgeving
Wordt verwezen naar de potentiële gezamenlijke opwek van 55 TWh?	Nee
Voorziet de provincie een rol voor zichzelf als voortrekker in de energietransitie?	Voor een leefbaar Drenthe werken we voortvarend aan een klimaatbestendige provincie, de energietransitie en kansen voor energiebesparing.

	<p>Onze ambitie is versnellen, maar het moet wel realistisch zijn.</p> <p>De provincie is een proeftuin voor innovatieve duurzame energieopwekking, -opslag en verduurzaming. Initiatieven ondersteunen we, oplossingen faciliteren we. We stellen ons open voor alle actuele ontwikkelingen op energiegebied en sluiten op voorhand niets uit.</p>
Wordt de noodzaak erkent van het uitwerken van de RES 1.0 in zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame opwek?	nee
Staat de ambitie om in 2023 een RES 2.0 op te leveren erin?	Nee
Overige opvallende punten?	De productie van groen gas wordt gestimuleerd. De provincie Drenthe ondersteunt diverse clusters van boeren met monomestvergisters, waarbij we specifiek aandacht hebben voor de biogasinfrastructuur. Wij zetten ons in om dit op te schalen
Wind	
Wordt de noodzaak van extra wind erkend?	Door de ontwikkeling van zon- en windenergie, energiebesparing bij bedrijven en industrie, een goed energiesysteem met ruimte voor waterstofontwikkelingen en energiebesparing in woningen.
Blijven bovenwettelijke voorschriften achterwege?	Ja
Staat er dat de provincie zoekgebieden vastgesteld voor deelname aan het Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)?	Nee
Overige opvallende punten?	We onderzoeken de mogelijkheid voor een wijziging/verruiming van het beleid voor erfmolens; kleine windmolens met een as-hoogte van maximaal 25 meter. Op dit moment loopt hiervoor een pilot bij een viertal gemeenten
Zon	

Wordt de noodzaak van extra zon erkend?	We zetten in op maximale benutting van zonnepanelen op daken en stimuleren dit. Waar mogelijk en landschappelijk inpasbaar kijken we naar slimme functiecombinaties, zoals zonnepanelen op industrieterreinen, boven parkeerplaatsen of bij sportvoorzieningen.
Blijven beperkende voorwaarden over zon op landbouwgrond buiten beschouwing?	Landbouwgrond blijft landbouwgrond, tenzij onderling anders wordt overeengekomen.
Staat erin dat er een uitvoeringstrategie zon op gebouw per energieregio wordt vastgesteld? En dat de provincie ondersteuning geeft aan gebouweigenaren?	Nee
Overige opvallende punten?	
Ruimtelijke ordening / doorlooptijden	
Wordt de provinciale omgevingsvisie aangepast om het klimaatbeleid aan te sluiten bij de regionale doelen?	De gevolgen van klimaatverandering, de transitie van de landbouw, duurzame energievoorzieningen, voldoende woningen en werklocaties en goede bereikbaarheid vragen allemaal om ruimte. Om de ontwikkelingen in te passen met ruimtelijke kwaliteit, passend bij de sfeer van het Drentse landschap, maakt Drenthe zich op voor een nieuwe Omgevingsvisie in 2025.
Gaat de provincie aan de slag met de planning voor de inrichting van energiehub (opwek, omzetting en opslag) en energie-infrastructuur via een provinciale omgevingsvisie?	Flexibele capaciteit opbouwen: we stimuleren projecten die pieken in de energievraag voorkomen. We zetten hierbij ook in op een bijdrage vanuit het Rijk. Ontwikkelingen als batterijopslag en de ruimtelijke inpassing daarvan hebben onze aandacht.
Staat opgenomen dat de omgevingsvisie specifieke zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame projecten bevat?	nee
Wordt de ambitie uitgesproken de ruimtelijke procedures en vergunningverlening voor hernieuwbare energie-opwek en infrastructuur naar de provincie toe te trekken, in plaats van dit te delegeren naar gemeenten?	nee
Spreekt provincie voornemen uit als bevoegd gezag samen met de betrokken	nee

medeoverheden en initiatiefnemer(s) de benodigde projectorganisatie op te zetten bij energieprojecten?	
Overige opvallende punten?	
Energienetten	
Wordt de rol van de provincie bij het verzwaren van netten en het tegengaan van netcongestie benoemd?	<p>Sneller bouwen: we helpen praktische, tussentijdse problemen met de energie-infrastructuur zo goed mogelijk op te lossen.</p> <p>Bijvoorbeeld door besluitvorming, eenvoudiger vergunningsprocedures en versnellingsteams vanuit overheden en netbeheerders.</p> <p>Flexibele capaciteit opbouwen: we stimuleren projecten die pieken in de energievraag voorkomen. We zetten hierbij ook in op een</p> <p>bijdrage vanuit het Rijk. Ontwikkelingen als batterijopslag en de ruimtelijke inpassing daarvan hebben onze aandacht.</p>
Wordt het voornemen uitgesproken in 2023 een plan op te leveren voor netverzwaring, bijvoorbeeld in relatie tot het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK)?	<p>Sterker sturen: het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMiek) wordt de basis voor nieuwe netuitbreidingen</p> <p>en krijgt daarmee een sturende werking op ruimtelijke ontwikkelingen die energie vragen, produceren of opslaan.</p>
Gaat de provincie duidelijkheid verschaffen over de rol van het waterstofnet en waar dit wordt aangelegd?	<p>Drenthe investeert in de infrastructuur en stimuleert de productie en toepassing van waterstof.</p> <p>Drenthe is, als onderdeel van de Noord-Nederlandse samenwerking, koploper op dit dossier en dat willen we blijven.</p> <p>We doen mee aan bovenregionale initiatieven en geven hiermee invulling aan Europese doelstellingen</p>
Overige opvallende punten?	
Gebouwde omgeving	
Gaat provincie in RES verband toezien op vertaling van warmte-transitievisies naar concrete uitvoeringsplannen per wijk?	Nee

Gaat de provincie prioriteit geven aan het afgeven van adviezen omtrent de vergunningsaanvragen voor aardwarmte binnen de regionale warmte en energieplannen, en inventariseert mogelijkheden van duurzame warmtebronnen die in de wijkuitvoeringsplannen een rol kunnen spelen?	Nee
Ambieert provincie een rol in de aanpak van de slechtste energielabels in de utiliteitsbouw?	Nee
Maakt provincie budget vrij voor aanpak energiearmoede en woningisolatie?	Sommige inwoners kunnen extra hulp gebruiken bij het verduurzamen van hun woning. Samen met partners zoeken we naar de beste manier. We blijven investeren in besparingsprogramma's voor bestaande woningen, zoals we dat nu ook doen met het Drents Isolatieprogramma en het Fixteam Drenthe
Overige opvallende punten?	
Duurzame mobiliteit en laadinfrastructuur	
Wordt de ambitie uitgesproken in de Meerjarenprogramma's Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT) prioriteit te geven aan OV projecten die woon- en werkgebieden ontsluiten.	De woningnood vraagt creatieve oplossingen. Bijvoorbeeld door meer hoogbouw in stedelijk gebied, een tweede woning of woningsplitsing op eigen erf en bouwen om en nabij stationslocaties.
Wordt de ambitie uitgesproken dat het regionaal openbaar vervoer, waarvoor de provincie concessiehouder is, volledig emissievrij is in uiterlijk 2030?	Zonder jaartal wordt het punt wel genoemd: Met emissievrije bussen, dienstauto's op waterstof en een duurzame afweging bij aanbesteding en inkoop bijvoorbeeld.
Wordt de ambitie uitgesproken het hele provinciale wagenpark in 2030 zero-emissie te maken?	Zonder jaartal wordt het punt wel genoemd: Met emissievrije bussen, dienstauto's op waterstof en een duurzame afweging bij aanbesteding en inkoop bijvoorbeeld.
Wordt de ambitie uitgesproken het aanbestedingsbeleid voor het onderhoud van infrastructuur zo duurzaam mogelijk in te richten?	Nee

Gaat de provincie een laadvisie ontwikkelen, die ambities bevat over laadfaciliteiten langs provinciale wegen en laadpunten voor een provinciaal dekkend netwerk voor zowel personenvervoer als logistiek, inclusief een concrete uitrolstrategie?	De infrastructuur van tankpunten voor niet-fossiele brandstoffen en laadpalen wordt uitgebreid.
Is de provincie voornemens het bevoegd gezag van kleine gemeenten over te nemen voor de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL)-regio's voor laadinfra op bedrijventerreinen?	Nee
Overige opvallende punten?	
Verduurzamen industrie en bedrijven	
Spreekt provincie voornemen uit de energiebesparingsplicht actief te gaan handhaven en daartoe personeel inzetten en ook scholen?	nee
Spreekt provincie voornemen uit Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen uit te breiden met het faciliteren van verduurzaming van de warmtebehoefte van bedrijven?	nee
Gaat de provincie gesprekken aan over de mogelijkheden van nieuwe circulaire verdienmodellen voor agrariërs?	Niet expliciet in relatie tot circulariteit, maar wel: Een Drenthe zonder agrarische sector is niet denkbaar. Het is nodig dat er perspectief is met een verdienmodel voor de lange termijn. Die Drentse uitwerking, daarvoor gaan we samen om tafel.
Gaat de provincie inzetten op en helpen bij omscholing van personen met een praktijkberoep richting de energietransitie?	Vanuit onze regierol, aanvullend op wat Rijk en gemeenten doen, richt de provincie zich met haar arbeidsmarktbeleid vooral op die sectoren waar dringend behoefte is aan personeel. Denk aan voldoende handen aan het bed in de (thuis)zorg en technische vakmensen voor de energietransitie en in de bouw. We werken hiervoor nauw samen met andere overheden, scholen, onderzoeksinstituten en het bedrijfsleven
Overige opvallende punten?	

Uitgebreide Analyse coalitieakkoord per provincie

Regioteam Energietransitie

Communicatie	
De provincie stimuleert de dialoog tussen burgers en initiatieven van onderop en informeert burgers over de veranderingen die nodig zijn in het kader van de energietransitie.	We blijven in gesprek met inwoners en bedrijven over duurzaam leven en werken. Bedrijven en maatschappelijke organisaties, iedereen levert zijn aandeel.
Overige opvallende punten?	
Varia	
Opvallende punten buiten onze checklist?	

Flevoland

Provincie: Flevoland	
Beoogd Gedeputeerde Klimaat & Energie en partij: Harold Hofstra, Christen Unie	
Regionale Energie Strategieën	
Wordt het staande RES-doel herbevestigd?	De Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 uit 2021 is en blijft voor ons de basis.
Wat wordt er gezegd over de inspanning om de doelen te halen?	Wij houden vast aan deze afspraken, waarbij we mogelijke alternatieve technieken onderzoeken.
Wordt verwezen naar de potentiële gezamenlijke opwek van 55 TWh?	Nee
Voorziet de provincie een rol voor zichzelf als voortrekker in de energietransitie?	Voor de periode 2023-2027 zijn de speerpunten: brede plattelandontwikkeling en water, milieu, klimaat en biodiversiteit. We durven nieuwe wegen in te slaan en gaan innovaties niet uit de weg. Ook op het gebied van energievraagstukken laten we zien dat we een innovatieprovincie zijn.
Wordt de noodzaak erkent van het uitwerken van de RES 1.0 in zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame opwek?	Nee
Staat de ambitie om in 2023 een RES 2.0 op te leveren erin?	Nee
Overige opvallende punten?	Wat ons betreft betekent dit dat we verder kijken dan alleen wind en zon. Ook hierin staan we open voor het verkennen van nieuwe mogelijkheden en technieken. We zetten fors in op de ontwikkeling van waterstof. Daarnaast stimuleren wij onderzoek naar de toepassing van alternatieve bronnen als geothermie, aquathermie en thorium.
Wind	

Wordt de noodzaak van extra wind erkend?	We houden vast aan de eerder gemaakte afspraken en ambities over opschalen en saneren. Dat wil zeggen dat oude windmolens moeten worden vervangen door turbines met een hogere opwekcapaciteit. Het totaal aantal windmolens neemt dan af, maar de totale energieopbrengst stijgt. Meer met minder dus.
Blijven bovenwettelijke voorschriften achterwege?	We houden vast aan de eerder gemaakte afspraken en ambities over opschalen en saneren. Dat wil zeggen dat oude windmolens moeten worden vervangen door turbines met een hogere opwekcapaciteit. Het totaal aantal windmolens neemt dan af, maar de totale energieopbrengst stijgt. Meer met minder dus.
Staat er dat de provincie zoekgebieden vastgesteld voor deelname aan het Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)?	Nee
Overige opvallende punten?	We zien daarom geen ruimte voor nieuwe windmolenlocaties. Aan windmolens op boerenerven willen we onder bepaalde voorwaarden meewerken, mits de windmolen een tiphoogte heeft van maximaal 22 meter, landschappelijk in te passen is binnen de erfsingel, vooraf een robuuste erfsingel is aangelegd en wordt geplaatst om energie voor eigen gebruik op te wekken (en niet om terug te leveren aan het net).
Zon	
Wordt de noodzaak van extra zon erkend?	We stimuleren een regeling 'zon op daken van bedrijven'
Blijven beperkende voorwaarden over zon op landbouwgrond buiten beschouwing?	Het inzetten van kostbare landbouwgrond aan zonneparken is uitgesloten in lijn met eerdere afspraken binnen Provinciale Staten. Wel staan wij

	open voor zonnepanelen op dijken en langs infrastructuur als dit landschappelijk in te passen is.
Staat erin dat er een uitvoeringstrategie zal opgebouwd worden per energieregio wordt vastgesteld? En dat de provincie ondersteuning geeft aan gebouweigenaren?	Nee
Overige opvallende punten?	
Ruimtelijke ordening /doorlooptijden	
Wordt de provinciale omgevingsvisie aangepast om het klimaatbeleid aan te sluiten bij de regionale doelen?	Nee
Gaat de provincie aan de slag met de planning voor de inrichting van energiehubs (opwek, omzetting en opslag) en energie-infrastructuur via een provinciale omgevingsvisie?	Opslag is bijvoorbeeld mogelijk in batterijen, warmte en waterstof. De inzet van zogenaamde energiehubs wegen we zorgvuldig af tegen de ruimtelijke mogelijkheden en de impact op de leefomgeving. Voor de nieuwe Omgevingsvisie gaan we de ruimtelijke puzzel voor Flevoland leggen.
Staat opgenomen dat de omgevingsvisie specifieke zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame projecten bevat?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken de ruimtelijke procedures en vergunningverlening voor hernieuwbare energie-opwek en infrastructuur naar de provincie toe te trekken, in plaats van dit te delegeren naar gemeenten?	Nee
Spreekt provincie voornemen uit als bevoegd gezag samen met de betrokken medeoverheden en initiatiefnemer(s) de benodigde projectorganisatie op te zetten bij energieprojecten?	Nee
Overige opvallende punten?	
Energienetten	

Wordt de rol van de provincie bij het verzwaren van netten en het tegengaan van netcongestie benoemd?	Om te voorkomen dat deze ontwikkelingen stagneren, is het van groot belang dat de netbeheerders de netwerkcapaciteit vergroten en innoveren. Dit moet minimaal gelijke tred houden met de groei van het aantal woningen en bedrijven, maar liever nog sneller. Daarvoor zullen we ons in de gesprekken met de netbeheerders nadrukkelijk inzetten
Wordt het voornemen uitgesproken in 2023 een plan op te leveren voor netverzwaring, bijvoorbeeld in relatie tot het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK)?	Nee
Gaat de provincie duidelijkheid verschaffen over de rol van het waterstofnet en waar dit wordt aangelegd?	Nee
Overige opvallende punten?	Naast grootschalige batterij-opslag bij opweklocaties en onderstations stimuleren en faciliteren wij waar mogelijk en passend ook de kleinschalige opslag via wijk- en buurtbatterijen in woonwijken en op bedrijventerreinen. Hierbij wordt ook de productie van waterstof betrokken als mogelijke drager voor de opslag van elektriciteit
Gebouwde omgeving	
Gaat provincie in RES verband toezien op vertaling van warmte-transitievizies naar concrete uitvoeringsplannen per wijk?	Nee
Gaat de provincie prioriteit geven aan het afgeven van adviezen omtrent de vergunningsaanvragen voor aardwarmte binnen de regionale warmte en energieplannen, en inventariseert mogelijkheden van duurzame warmtebronnen die in de wijkuitvoeringsplannen een rol kunnen spelen?	Nee

Ambieert provincie een rol in de aanpak van de slechtste energielabels in de utiliteitsbouw?	Nee
Maakt provincie budget vrij voor aanpak energiearmoede en woningisolatie?	Nee
Overige opvallende punten?	
Duurzame mobiliteit en laadinfrastructuur	
Wordt de ambitie uitgesproken in de Meerjarenprogramma's Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT) prioriteit te geven aan OV projecten die woon- en werkgebieden ontsluiten.	We onderzoeken of we toekomstige woonwijken in het gebied, het bedrijventerrein en mogelijk Lelystad Airport kunnen ontsluiten voor het openbaar vervoer via de bestaande infrastructuur en de toekomstige Laan van Nieuw Land. Hiermee wordt een besparing op het budget voor een vrijliggende busbaan mogelijk gemaakt. Daarbij nemen we de toepassing van bijvoorbeeld slimme verkeersinstallaties mee.
Wordt de ambitie uitgesproken dat het regionaal openbaar vervoer, waarvoor de provincie concessiehouder is, volledig emissievrij is in uiterlijk 2030?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken het hele provinciale wagenpark in 2030 zero-emissie te maken?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken het aanbestedingsbeleid voor het onderhoud van infrastructuur zo duurzaam mogelijk in te richten?	Nee
Gaat de provincie een laadvisie ontwikkelen, die ambities bevat over laadfaciliteiten langs provinciale wegen en laadpunten voor een provinciaal dekkend netwerk voor zowel personenvervoer als logistiek, inclusief een concrete uitrolstrategie?	We stimuleren conform afspraken het elektrificeren van het verkeer door het opvoeren van het aantal laadpunten en waterstoftankstations voor personenauto's, vrachtauto's, bussen en binnenvaartschepen. De provincie faciliteert voorzieningen voor elektrificatie en het opstellen van een visie op alternatieve brandstoffen.

Is de provincie voornemens het bevoegd gezag van kleine gemeenten over te nemen voor de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL)-regio's voor laadinfra op bedrijventerreinen?	Nee
Overige opvallende punten?	
Verduurzamen industrie en bedrijven	
Spreekt provincie voornemen uit de energiebesparingsplicht actief te gaan handhaven en daartoe personeel inzetten en ook scholen?	Nee
Spreekt provincie voornemen uit Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen uit te breiden met het faciliteren van verduurzaming van de warmtebehoefte van bedrijven?	Nee
Gaat de provincie gesprekken aan over de mogelijkheden van nieuwe circulaire verdienmodellen voor agrariërs?	Samen met de stakeholders stellen we een Flevolandse landbouwvisie op waarin we een stip op de horizon zetten voor de volle breedte van de sector. We willen daar het belang van circulariteit concreet maken.
Gaat de provincie inzetten op en helpen bij omscholing van personen met een praktijkberoep richting de energietransitie?	Nee
Overige opvallende punten?	Ook zijn er plannen voor een gesloten energienetwerk in samenwerking met de Engie centrale, waardoor Flevokust Haven een belangrijke schakel zou worden in de energietransitie. We bevorderen de verdere ontwikkeling van deze haven.
Communicatie	
De provincie stimuleert de dialoog tussen burgers en initiatieven van onderop en informeert burgers over de veranderingen die nodig zijn in het kader van de energietransitie.	Zonder directe link naar de energietransitie: We betrekken onze inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden bij wat we doen, zowel in de keuzes als in de uitvoering.
Overige opvallende punten?	

Uitgebreide Analyse coalitieakkoord per provincie

Regioteam Energietransitie

Varia	
Opvallende punten buiten onze checklist?	We komen met een provinciaal klimaatplan richting 2050, conform landelijke en Europese regelgeving (Klimaatakkoord). Er worden tussendoelen opgesteld met een tussentijdse evaluatie

Friesland

Provincie: Friesland	
Beoogd Gedeputeerde Klimaat & Energie en partij: Sybe Knol (FNP)	
Regionale Energie Strategieën	
Wordt het staande RES-doel herbevestigd?	Nee
Wat wordt er gezegd over de inspanning om de doelen te halen?	Wij gaan als provincie zelf (mee)investeren in duurzame energieprojecten. Dit kunnen onder andere projecten zijn vanuit lokale energiecoöperaties.
Wordt verwezen naar de potentiële gezamenlijke opwek van 55 TWh?	Nee
Voorziet de provincie een rol voor zichzelf als voortrekker in de energietransitie?	Meer schone energie uit eigen provincie is noodzakelijk. Het maakt ons minder afhankelijk van olie en gas. Het is goed voor het milieu en de toekomst van onze kinderen. Het kan zorgen voor betaalbare energie. Vandaar dat wij het voor inwoners en bedrijven makkelijker maken om daar aan mee te doen.
Wordt de noodzaak erkent van het uitwerken van de RES 1.0 in zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame opwek?	Nee
Staat de ambitie om in 2023 een RES 2.0 op te leveren erin?	Nee
Overige opvallende punten?	De RES wordt überhaupt niet genoemd.

Wind	
Wordt de noodzaak van extra wind erkend?	<p>De plaatsing van nieuwe windmolens kan in een aantal gevallen onder voorwaarden.</p> <p>Op een beperkt aantal bedrijventerreinen kunnen meer windmolens komen. Dit geldt alleen voor terreinen met enige omvang binnen stedelijk gebied (Leeuwarden, Drachten, Heerenveen en Sneek). Ook hier is de landschappelijke inpasbaarheid noodzaak. De tiphogte is maximaal 100 meter.</p> <p>Bestaande dorpsmolens mogen opschalen tot een tiphogte van maximaal 100 meter</p>
Blijven bovenwettelijke voorschriften achterwege?	In het landelijk gebied staan wij onder strikte voorwaarden meer kleine windmolens toe. Deze hebben een maximale as-hoogte van 15 meter. Ze moeten passen in het landschap. De opgewekte energie is alleen voor eigen gebruik bestemd.
Staat er dat de provincie zoekgebieden vastgesteld voor deelname aan het Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)?	<p>Waarschijnlijk worden hier OER projecten bedoelt;</p> <p>Daarnaast verkennen wij met de Friese energiecoöperaties of wij samen geld willen steken in windparken die het Rijk op dit moment ontwikkelt. Dit doen wij in overleg met het Rijk. De opbrengsten zijn niet voor de aandeelhouders van grote energie-bedrijven. Maar krijgen een maatschappelijke bestemming.</p>
Overige opvallende punten?	<p>Zon en wind in onze provincie zijn van iedereen. Als wij daar energie en opbrengsten uit halen, moet iedereen daarvan kunnen profiteren. Windpark Fryslân en nieuwe duurzame energieprojecten bieden hiervoor mogelijkheden. Vandaar dat wij geld gaan steken in projecten voor schone energie.</p>

Zon	
Wordt de noodzaak van extra zon erkend?	<p>Voor zonnepanelen is nog genoeg ruimte op daken. Wij zorgen dat wij weten hoeveel de daken nu al opleveren en wat daar bij kan.</p> <p>Opwekken van zonne-energie kan wel op braakliggend terrein. Bijvoorbeeld langs provinciale- en rijkswegen. Of in de oksels van kruisende auto- wegen. Ook bieden zandwinplassen kansen.</p>
Blijven beperkende voorwaarden over zon op landbouwgrond buiten beschouwing?	<p>Wij plaatsen geen zonnepanelen op landbouwgrond.</p>
Staat erin dat er een uitvoeringstrategie zon op gebouw per energieregio wordt vastgesteld? En dat de provincie ondersteuning geeft aan gebouweigenaren?	<p>De subsidieregelingen op energiegebied maken wij eenvoudiger. Voor inwoners, bedrijven en organisaties. Waar mogelijk geven wij juridische en financiële hulp bij</p> <p>Investeren in schone energie energieprojecten. Of het nu gaat om het isoleren van een woning, de activiteiten van een lokale energiecoöperatie of het vergroenen van bedrijven. Er komt samen met gemeenten één provinciaal loket waar iedereen terecht kan. Met informatie over gemeentelijke subsidieregelingen op energiegebied. Provinciale teams geven energieadviezen.</p>
Overige opvallende punten?	

Ruimtelijke ordening / doorlooptijden	
Wordt de provinciale omgevingsvisie aangepast om het klimaatbeleid aan te sluiten bij de regionale doelen?	Het Rijk vraagt van ons te werken aan de Nationale Omgevingsvisie Extra, de NOVEX. Wij brengen hiervoor onze eigen ruimtelijke 'opgaven' in kaart. Dit gaat bijvoorbeeld over landbouw, natuur en economie. Of over energie, wonen en infrastructuur.
Gaat de provincie aan de slag met de planning voor de inrichting van energiehubbs (opwek, omzetting en opslag) en energie-infrastructuur via een provinciale omgevingsvisie?	Nee
Staat opgenomen dat de omgevingsvisie specifieke zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame projecten bevat?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken de ruimtelijke procedures en vergunningverlening voor hernieuwbare energie-opwek en infrastructuur naar de provincie toe te trekken, in plaats van dit te delegeren naar gemeenten?	Nee
Spreekt provincie voornemen uit als bevoegd gezag samen met de betrokken medeoverheden en initiatiefnemer(s) de benodigde projectorganisatie op te zetten bij energieprojecten?	Nee
Overige opvallende punten?	Er is veel nadruk op het "passend maken in het landschap". Zonneparken en windparken mogen de omgeving niet te veel veranderen.
Energienetten	
Wordt de rol van de provincie bij het verzwaren van netten en het tegengaan van netcongestie benoemd?	Verzware van het elektriciteitsnet is nodig. Het net loopt nu tegen zijn grenzen aan. Dat zet niet alleen de rem op de opwekking van meer schone energie. Maar ook op de uitbreiding van bedrijven.

	Vandaar dat wij bedrijven en agrariërs mogelijkheden bieden meer energie op te wekken en op te slaan. Dit laatste kan met hulp van energiehubs.
Wordt het voornemen uitgesproken in 2023 een plan op te leveren voor netverzwaren, bijvoorbeeld in relatie tot het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK)?	Nee
Gaat de provincie duidelijkheid verschaffen over de rol van het waterstofnet en waar dit wordt aangelegd?	Wij zoeken actief de samenwerking met Groningen en Drenthe ten aanzien van de verdere ontwikkeling van waterstof.
Overige opvallende punten?	
Gebouwde omgeving	
Gaat provincie in RES verband toezien op vertaling van warmte-transitievisies naar concrete uitvoeringsplannen per wijk?	Nee
Gaat de provincie prioriteit geven aan het afgeven van adviezen omtrent de vergunningsaanvragen voor aardwarmte binnen de regionale warmte en energieplannen, en inventariseert mogelijkheden van duurzame warmtebronnen die in de wijkuitvoeringsplannen een rol kunnen spelen?	Wij moedigen de opslag en opwekking aan van schone energie, zoals via blue energy, aquathermie, waterstof, biobrandstoffen en groene ammoniak. Het watertechnologiecluster rond Wetsus kan hierin een rol spelen. Wij kijken hoe er lokale warmtenetten zonder aardgas kunnen komen. Als waterrijke provincie kunnen wij daarmee voorop lopen in Europa. Wij gaan verder met de bestaande proef met warmte uit water. Die krijgt op andere plaatsen een vervolg.
Ambieert provincie een rol in de aanpak van de slechtste energielabels in de utiliteitsbouw?	Nee
Maakt provincie budget vrij voor aanpak energiearmoede en woningisolatie?	Daarbij richten wij ons vooral op mensen die nu geen geld hebben om hun huis op duurzame wijze zuiniger te maken. Juist zij hebben last van hoge

	prijzen. Zij weten wat energiearmoede is. Met subsidies en rentevrije leningen kunnen wij hun helpen. Om zo weer een betaalbare energierekening te krijgen.
Overige opvallende punten?	
Duurzame mobiliteit en laadinfrastructuur	
Wordt de ambitie uitgesproken in de Meerjarenprogramma's Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT) prioriteit te geven aan OV projecten die woon- en werkgebieden ontsluiten.	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken dat het regionaal openbaar vervoer, waarvoor de provincie concessiehouder is, volledig emissievrij is in uiterlijk 2030?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken het hele provinciale wagenpark in 2030 zero-emissie te maken?	Wij doen alles zo circulair mogelijk. Wij gaan langer onze bureaus, auto's en andere benodigheden gebruiken. Het is zonde om ze eerder weg te doen.
Wordt de ambitie uitgesproken het aanbestedingsbeleid voor het onderhoud van infrastructuur zo duurzaam mogelijk in te richten?	Nee
Gaat de provincie een laadvisie ontwikkelen, die ambities bevat over laadfaciliteiten langs provinciale wegen en laadpunten voor een provinciaal dekkend netwerk voor zowel personenvervoer als logistiek, inclusief een concrete uitrolstrategie?	Wij volgen de ontwikkeling van het gebruik van elektrische auto's. Wij brengen in kaart wat er nodig is om een dekkend netwerk met voldoende laadpalen te krijgen. Daarbij kijken wij wat de rol van de provincie hierin is.

Is de provincie voornemens het bevoegd gezag van kleine gemeenten over te nemen voor de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL)-regio's voor laadinfra op bedrijventerreinen?	Nee
Overige opvallende punten?	
Verduurzamen industrie en bedrijven	
Spreekt provincie voornemen uit de energiebesparingsplicht actief te gaan handhaven en daartoe personeel inzetten en ook scholen?	Nee
Spreekt provincie voornemen uit Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen uit te breiden met het faciliteren van verduurzaming van de warmtebehoefte van bedrijven?	Nee
Gaat de provincie gesprekken aan over de mogelijkheden van nieuwe circulaire verdienmodellen voor agrariërs?	<p>Circulaire samenleving: In 2030 is de Blue Delta de meest circulaire regio van Europa. Transformatie van energie, landbouw, water en grondstoffen tot circulaire systemen.</p> <p>Wij bevorderen dat agrariërs lokaal meer groen gas produceren</p>
Gaat de provincie inzetten op en helpen bij omscholing van personen met een praktijkberoep richting de energietransitie?	Wij zetten verder in op vijf sectoren met de bijbehorende campussen: agrarische producten, watertechnologie, herbruikbare materialen, hoogwaardige systemen en materialen en maritieme technologie.
Overige opvallende punten?	
Communicatie	

Uitgebreide Analyse coalitieakkoord per provincie

Regioteam Energietransitie

De provincie stimuleert de dialoog tussen burgers en initiatieven van onderop en informeert burgers over de veranderingen die nodig zijn in het kader van de energietransitie.	Nee
Overige opvallende punten?	Er komt 1 provinciaal energieloket waar mensen en bedrijven uit alle gemeentes terecht kunnen.
Varia	
Opvallende punten buiten onze checklist?	

Gelderland

Provincie Gelderland	
Gedeputeerde Klimaat & Energie en partij: Ans Mol, BBB	
Regionale Energie Strategieën	
Wordt het staande RES-doel herbevestigd?	We houden ons aan de afspraken over regionale energie strategieën die in Provinciale Staten zijn vastgesteld.
Wat wordt er gezegd over de inspanning om de doelen te halen?	Gelderland pakt haar verantwoordelijkheid op het gebied van klimaat, energie en duurzaamheid met realistische doelen
Wordt verwezen naar de potentiële gezamenlijke opwek van 55 TWh?	Nee
Voorziet de provincie een rol voor zichzelf als voortrekker in de energietransitie?	Nee
Wordt de noodzaak erkend van het uitwerken van de RES 1.0 in zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame opwek?	We benutten de milieueffectrapportages die komen voor het aanpassen van de zoekgebieden. Veranderende omstandigheden en inzichten moeten een plek krijgen in regionale energie strategieën.
Staat de ambitie om in 2023 een RES 2.0 op te leveren erin?	Nee
Overige opvallende punten?	We willen dat risico's van toekomstige negatieve effecten van nieuwe energieinitiatieven bij de ontwikkelaar liggen voor zover dat mogelijk is binnen de wet
Wind	
Wordt de noodzaak van extra wind erkend?	Energie uit zon en wind zien we als een noodzakelijke stap om de gemaakte afspraken na te komen.

	We willen geen nieuwe windturbine initiatieven zolang de herziene omgevingsverordening Gelderland niet is vastgesteld
Blijven bovenwettelijke voorschriften achterwege?	We nemen geen nieuwe wind-initiatieven in behandeling boven de in Provinciale Staten gemaakte afspraken uit regionale energie strategieën.
Staat er dat de provincie zoekgebieden vaststelt voor deelname aan het Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)?	Nee
Overige opvallende punten?	
Zon	
Wordt de noodzaak van extra zon erkend?	Energie uit zon en wind zien we als een noodzakelijke stap om de gemaakte afspraken na te komen.
Blijven beperkende voorwaarden over zon op landbouwgrond buiten beschouwing?	Zonnepanelen plaats je wat ons betreft op daken of eventueel via andere vormen van dubbel ruimtegebruik. In ieder geval niet op goede landbouwgrond. Daarvoor stellen we regels vast, uiterlijk medio 2024, liefst eerder.
Staat erin dat er een uitvoeringstrategie zon op gebouw per energieregio wordt vastgesteld? En dat de provincie ondersteuning geeft aan gebouw eigenaren?	Nee
Overige opvallende punten?	
Ruimtelijke ordening / doorlooptijden	
Wordt de provinciale omgevingsvisie aangepast om het klimaatbeleid aan te sluiten bij de regionale doelen?	Nee
Gaat de provincie aan de slag met de planning voor de inrichting van energiehubs (opwek, omzetting en opslag) en energie-infrastructuur via een provinciale omgevingsvisie?	"We ondersteunen innovatie voor lokale en regionale energieoplossingen, zodat netcongestie geen of in ieder geval minder beperkingen oplevert. We streven er

	<p>ook naar dat energie zoveel mogelijk wordt opgewekt en opgeslagen waar het ook wordt gebruikt. Dat doen we met de Gelderse Energie-infrastructuur en het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat. Slimme combinaties qua plek hebben de voorkeur. Als daarvoor regels in de weg zitten, willen we die heroverwegen of op specifieke plekken experimenteeruimte bieden om van regels af te wijken en de oplossingen voor de toekomst uit te Proberen.”</p>
Staat opgenomen dat de omgevingsvisie specifieke zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame projecten bevat?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken de ruimtelijke procedures en vergunningverlening voor hernieuwbare energie-opwek en infrastructuur naar de provincie toe te trekken, in plaats van dit te delegeren naar gemeenten?	Nee
Spreekt provincie voornemen uit als bevoegd gezag samen met de betrokken medeoverheden en initiatiefnemer(s) de benodigde projectorganisatie op te zetten bij energieprojecten?	Nee
Overige opvallende punten?	
Energienetten	
Wordt de rol van de provincie bij het verzwaren van netten en het tegengaan van netcongestie benoemd?	<p>Netcongestie is een groeiend probleem en daaraan verbonden de mismatch tussen vraag en aanbod en de stijgende kosten. Daar gaan wij als provincie niet zelf over, daarvoor is het Rijk verantwoordelijk. Toch is het verzwaren van het elektriciteitsnet noodzakelijk, waarbij we als provincie regie nemen om alle betrokkenen tot hun recht te laten komen. We nemen onze verantwoordelijkheid om snel ruimte te bieden voor uitbreiding van het netwerk.</p>

<p>Wordt het voornemen uitgesproken in 2023 een plan op te leveren voor netverzwaring, bijvoorbeeld in relatie tot het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK)?</p>	<p>We ondersteunen innovatie voor lokale en regionale energieoplossingen, zodat netcongestie geen of in ieder geval minder beperkingen oplevert. We streven er ook naar dat energie zoveel mogelijk wordt opgewekt en opgeslagen waar het ook wordt gebruikt. Dat doen we met de Gelderse Energie-infrastructuur en het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat.</p>
<p>Gaat de provincie duidelijkheid verschaffen over de rol van het waterstofnet en waar dit wordt aangelegd?</p>	<p>Waterstof zien we als een belangrijke energiedrager voor de toekomst, waarvoor we ruimte willen bieden in Gelderland. Waterstof als energiedrager willen we met de belangrijkste betrokken partners verder ontwikkelen, in het bijzonder voor de industrie die veel energie gebruikt. Onderdeel van de aanpak is stevige lobby voor een goede aansluiting voor de zware industrie op het nationale netwerk (backbone).</p>
<p>Overige opvallende punten?</p>	
<p>Gebouwde omgeving</p>	
<p>Gaat provincie in RFES verband toezien op vertaling van warmte-transitievisies naar concrete uitvoeringsplannen per wijk?</p>	<p>Nee</p>
<p>Gaat de provincie prioriteit geven aan het afgeven van adviezen omtrent de vergunningsaanvragen voor aardwarmte binnen de regionale warmte en energieplannen, en inventariseert mogelijkheden van duurzame warmtebronnen die in de wijkuitvoeringsplannen een rol kunnen spelen?</p>	<p>Nee</p>
<p>Ambieert provincie een rol in de aanpak van de slechtste energielabels in de utiliteitsbouw?</p>	<p>Hoewel niet expliciet op dit issue: We blijven het Gelders stelsel voor de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving versterken. Als provincie houden we een coördinerende rol richting de omgevingsdiensten. Onze norm is dat we de komende 4 jaar adequate vergunningen hebben en naleven.</p>

Maakt provincie budget vrij voor aanpak energiearmoede en woningisolatie?	Nee
Overige opvallende punten?	
Duurzame mobiliteit en laadinfrastructuur	
Wordt de ambitie uitgesproken in de Meerjarenprogramma's Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT) prioriteit te geven aan OV projecten die woon- en werkgebieden ontsluiten.	Het openbaar vervoer is sterk in de verstedelijkte gebieden. Dit willen we ook zo houden.
Wordt de ambitie uitgesproken dat het regionaal openbaar vervoer, waarvoor de provincie concessiehouder is, volledig emissievrij is in uiterlijk 2030?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken het hele provinciale wagenpark in 2030 zero-emissie te maken?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken het aanbestedingsbeleid voor het onderhoud van infrastructuur zo duurzaam mogelijk in te richten?	Nee
Gaat de provincie een laadvisie ontwikkelen, die ambities bevat over laadfaciliteiten langs provinciale wegen en laadpunten voor een provinciaal dekkend netwerk voor zowel personenvervoer als logistiek, inclusief een concrete uitrolstrategie?	Er moeten voldoende laadmogelijkheden zijn voor nieuwe, duurzame vormen van vervoer, elektrisch of met waterstof. Innovatie op dit vlak ondersteunen we in samenwerking met onze kennisinstellingen en het bedrijfsleven.
Is de provincie voornemens het bevoegd gezag van kleine gemeenten over te nemen voor de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL)-regio's voor laadinfra op bedrijventerreinen?	Nee
Overige opvallende punten?	
Verduurzamen industrie en bedrijven	
Spreekt provincie voornemen uit de energiebesparingsplicht actief te gaan handhaven en daartoe personeel inzetten en ook scholen?	We blijven het Gelders stelsel voor de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving versterken. Als provincie houden we een coördinerende rol richting de omgevingsdiensten.

	<p>Onze norm is dat we de komende 4 jaar adequate vergunningen hebben en naleven.</p> <p>We willen zowel voldoende lokale kennis als de benodigde expertise voor de vaak complexe dossiers</p>
Spreekt provincie voornemen uit Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen uit te breiden met het faciliteren van verduurzaming van de warmtebehoefte van bedrijven?	Warmtenetten helpen we mogelijk maken met het Gelders Warmte Infra Bedrijf.
Gaat de provincie gesprekken aan over de mogelijkheden van nieuwe circulaire verdienmodellen voor agrariërs?	Nee
Gaat de provincie inzetten op en helpen bij omscholing van personen met een praktijkberoep richting de energietransitie?	Bij onze inzet op onderwijs en arbeidsmarkt richten we ons vooral op de plekken en sectoren waar de tekorten, nu en in de toekomst, het grootst zijn. We hebben extra aandacht voor praktisch onderwijs (bijvoorbeeld leerling/meester), dat iedereen kan meedoen en een leven lang leren.
Overige opvallende punten?	
Communicatie	
De provincie stimuleert de dialoog tussen burgers en initiatieven van onderop en informeert burgers over de veranderingen die nodig zijn in het kader van de energietransitie.	Bij de verdere uitwerking van het energiebeleid betrekken we de adviezen van het burgerberaad Klimaat.
Overige opvallende punten?	
Varia	
Overige opvallende punten?	We beschouwen de bouw van een kleine kerncentrale (kleine modulaire reactor) als een serieus alternatief. We onderzoeken de mogelijkheden daartoe en stimuleren en benutten de kennisontwikkeling hierover in Gelderland

Groningen

Provincie: Groningen	
Beoogd Gedeputeerde Klimaat & Energie en partij: Johan Hamster, Christen Unie	
Regionale Energie Strategieën	
Wordt het staande RES-doel herbevestigd?	Met de Regionale Energiestrategie (RES) draagt Groningen nu meer dan evenredig bij aan het opwekken van duurzame energie in Nederland.
Wat wordt er gezegd over de inspanning om de doelen te halen?	Daarom trekken we samen op met inwoners, andere overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Gezamenlijk werken we aan een energiemix die past bij de toekomst waar hernieuwbare energie deel van uitmaakt. We vinden het belangrijk dat de energietransitie van onderop plaatsvindt.
Wordt verwezen naar de potentiële gezamenlijke opwek van 55 TWh?	Nee
Voorziet de provincie een rol voor zichzelf als voortrekker in de energietransitie?	Groningen is een energieprovincie. Energie is overal en we hebben allemaal energie nodig. Het is een heel belangrijk onderdeel van onze samenleving, inclusief industrie en vervoer. We willen ontwikkelingen mogelijk maken die goed zijn voor Groningers.
Wordt de noodzaak erkent van het uitwerken van de RES 1.0 in zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame opwek?	Nee
Staat de ambitie om in 2023 een RES 2.0 op te leveren erin?	Nee
Overige opvallende punten?	
Wind	
Wordt de noodzaak van extra wind erkend?	In onze provincie is geen ruimte voor nieuwe plannen voor grootschalige wind- en zonneparken op land.

	Voor nieuwe bovengrondse leidingen en grote windturbines, die ons landschap verder verrommelen, is geen plek.
Blijven bovenwettelijke voorschriften achterwege?	In onze provincie is geen ruimte voor nieuwe plannen voor grootschalige wind- en zonneparken op land.
Staat er dat de provincie zoekgebieden vastgesteld voor deelname aan het Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)?	Nee
Overige opvallende punten?	We willen kleine dorpsmolens tot 20 meter toestaan op boerenerven en bij dorpen.
Zon	
Wordt de noodzaak van extra zon erkend?	Wel zien we toekomst voor zonnepanelen op daken en op vervuilde stukken grond. Daken van industriepanden, grote loodsen en boerenschuren bieden mooie kansen voor meervoudig ruimtegebruik en het opwekken van hernieuwbare energie.
Blijven beperkende voorwaarden over zon op landbouwgrond buiten beschouwing?	In onze provincie is geen ruimte voor nieuwe plannen voor grootschalige wind- en zonneparken op land.
Staat erin dat er een uitvoeringstrategie zon op gebouw per energieregio wordt vastgesteld? En dat de provincie ondersteuning geeft aan gebouweigenaren?	Nee
Overige opvallende punten?	
Ruimtelijke ordening /doorlooptijden	
Wordt de provinciale omgevingsvisie aangepast om het klimaatbeleid aan te sluiten bij de regionale doelen?	Daarom houden we bij (nieuwe) plannen en ontwikkelingen altijd rekening met de impact die het heeft op ons prachtige weidse landschap. Dat nemen we nadrukkelijk mee in de nieuwe provinciale omgevingsvisie.
Gaat de provincie aan de slag met de planning voor de inrichting van energiehubs (opwek, omzetting en opslag) en energie-	Met de ontwikkeling van de Oostpolder zorgen we voor werkgelegenheid en versterken we de regionale economie en de leefbaarheid in Noordoost-Groningen.

infrastructuur via een provinciale omgevingsvisie?	Wij kijken hierbij naar duurzame energie, duurzame werkgelegenheid en de blijvende bijdrage die bedrijven leveren aan de leefbaarheid en ecologie van het gebied.
Staat opgenomen dat de omgevingsvisie specifieke zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame projecten bevat?	Met de ontwikkeling van de Oostpolder zorgen we voor werkgelegenheid en versterken we de regionale economie en de leefbaarheid in Noordoost-Groningen. Wij kijken hierbij naar duurzame energie, duurzame werkgelegenheid en de blijvende bijdrage die bedrijven leveren aan de leefbaarheid en ecologie van het gebied.
Wordt de ambitie uitgesproken de ruimtelijke procedures en vergunningverlening voor hernieuwbare energie-opwek en infrastructuur naar de provincie toe te trekken, in plaats van dit te delegeren naar gemeenten?	Nee
Spreekt provincie voornemen uit als bevoegd gezag samen met de betrokken medeoverheden en initiatiefnemer(s) de benodigde projectorganisatie op te zetten bij energieprojecten?	Nee
Overige opvallende punten?	
Energienetten	
Wordt de rol van de provincie bij het verzwaren van netten en het tegengaan van netcongestie benoemd?	Wij zetten in op de aanleg van voldoende kabels en leidingen, zonder verdere aantasting van het Groningse landschap. Nieuwe woonwijken, nieuwe bedrijven en lokale energie-initiatieven zijn snel aangesloten op het kabel- en leidingennetwerk.
Wordt het voornemen uitgesproken in 2023 een plan op te leveren voor netverzwaring, bijvoorbeeld in relatie tot het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK)?	Nee
Gaat de provincie duidelijkheid verschaffen over de rol van het waterstofnet en waar dit wordt aangelegd?	De waterstofeconomie biedt kansen voor de Groninger werkgelegenheid. De groene waterstof uit Groningen kan de concurrentiepositie van de Groninger industrie versterken. We onderzoeken hoe we de enorme hoeveelheid vrijgekomen warmte in de industrie tegen lage kosten beschikbaar kunnen maken voor warmtenetten. Daarmee kunnen we tienduizenden

	woningen en gebouwen in de buurt van industrieterreinen verwarmen. Zo heeft Groningen er ook duidelijk voordeel van. Wij gaan door met het subsidiëren van bestaande projecten om de industrie te verduurzamen.
Overige opvallende punten?	
Gebouwde omgeving	
Gaat provincie in RES verband toezien op vertaling van warmte-transitievisies naar concrete uitvoeringsplannen per wijk?	Nee
Gaat de provincie prioriteit geven aan het afgeven van adviezen omtrent de vergunningsaanvragen voor aardwarmte binnen de regionale warmte en energieplannen, en inventariseert mogelijkheden van duurzame warmtebronnen die in de wijkuitvoeringsplannen een rol kunnen spelen?	<p>Wij vinden dat we, zeker in onze provincie met het beladen gaswinningsdossier, zeer terughoudend moeten zijn met nieuwe mijnbouwactiviteiten. Menselijk handelen in de ondergrond heeft onzichtbare effecten, waarvan we de gevolgen lang niet altijd kunnen overzien. Nog steeds is niet te voorspellen wat gasproductie, zoutwinning en grootschalige wateronttrekking uit de diepe bodem op lange termijn voor (bovengrondse) effecten heeft. Laat staan wanneer deze ook nog eens op elkaar in werken, zoals in onze provincie het geval is. Het voorzorgprincipe moet wat ons betreft daarom leidend zijn.</p> <p>Als de fysieke en mentale veiligheid van onze inwoners gegarandeerd kan worden is het van belang dat nieuwe activiteiten bijdragen aan de energietransitie en werkgelegenheid oplevert.</p> <p>Opslag en buffering van nieuwe energiedragers in zoutcarvernes of lege gasvelden moet nader onderzocht worden.</p>
Ambieert provincie een rol in de aanpak van de slechtste energielabels in de utiliteitsbouw?	Nee
Maakt provincie budget vrij voor aanpak energiearmoede en woningisolatie?	Met energiebesparing kunnen we hoge kosten en CO ₂ -uitstoot tegengaan. We nemen maatregelen tegen energiearmoede, bijvoorbeeld door de inzet van bespaarcoaches, een bespaarlening met 0% rente en

	subsidie voor woningisolatie. Ook (sport)verenigingen, dorpshuizen en kerken kunnen hier gebruik van maken. Isolatie vinden wij belangrijk.
Overige opvallende punten?	
Duurzame mobiliteit en laadinfrastructuur	
Wordt de ambitie uitgesproken in de Meerjarenprogramma's Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT) prioriteit te geven aan OV projecten die woon- en werkgebieden ontsluiten.	Daarnaast onderzoeken we of nieuwe wijken voldoende bereikbaar en toegankelijk zijn en ontwikkelen we nieuwe plannen voor een goede bereikbaarheid.
Wordt de ambitie uitgesproken dat het regionaal openbaar vervoer, waarvoor de provincie concessiehouder is, volledig emissievrij is in uiterlijk 2030?	Door bussen en treinen te verduurzamen gaan we voor toekomstbestendig en schoon openbaar vervoer.
Wordt de ambitie uitgesproken het hele provinciale wagenpark in 2030 zero-emissie te maken?	nee
Wordt de ambitie uitgesproken het aanbestedingsbeleid voor het onderhoud van infrastructuur zo duurzaam mogelijk in te richten?	nee
Gaat de provincie een laadvisie ontwikkelen, die ambities bevat over laadfaciliteiten langs provinciale wegen en laadpunten voor een provinciaal dekkend netwerk voor zowel personenvervoer als logistiek, inclusief een concrete uitrolstrategie?	Nee
Is de provincie voornemens het bevoegd gezag van kleine gemeenten over te nemen voor de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL)-regio's voor laadinfra op bedrijventerreinen?	Nee
Overige opvallende punten?	
Verduurzamen industrie en bedrijven	

Spreekt provincie voornemen uit de energiebesparingsplicht actief te gaan handhaven en daartoe personeel inzetten en ook scholen?	Bedrijven kunnen ook veel energie besparen. Daarom stimuleren we de verduurzaming van bedrijventerreinen en zien we erop toe dat bedrijven maatregelen nemen om energie te besparen
Spreekt provincie voornemen uit Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen uit te breiden met het faciliteren van verduurzaming van de warmtebehoefte van bedrijven?	<p>We zien een rol voor een provinciaal energiebedrijf, bijvoorbeeld bij de aanleg van betaalbare warmtenetten tussen bedrijven die warmte over hebben en woningen die dat kunnen gebruiken</p> <p>We onderzoeken hoe we de enorme hoeveelheid vrijgekomen warmte in de industrie tegen lage kosten beschikbaar kunnen maken voor warmtenetten.</p>
Gaat de provincie gesprekken aan over de mogelijkheden van nieuwe circulaire verdienmodellen voor agrariërs?	Agrariërs zijn ondernemers die we de ruimte willen geven om te ondernemen. We stimuleren hen om meer natuurinclusief en biologisch te ondernemen.
Gaat de provincie inzetten op en helpen bij omscholing van personen met een praktijkberoep richting de energietransitie?	<p>We vinden het belangrijk dat die ontwikkelingen meehelpen aan de omschakeling naar een toekomstbestendige energiemix, maar ook blijvende voordelen bieden aan de inwoners van Groningen. Dat kan bijvoorbeeld door de komst van nieuwe banen op alle opleidingsniveaus.</p> <p>Gerichte programma's moeten ervoor zorgen dat meer jongeren kiezen voor een opleiding in de zorg of techniek.</p>
Overige opvallende punten?	
Communicatie	
De provincie stimuleert de dialoog tussen burgers en initiatieven van onderop en informeert burgers over de veranderingen die nodig zijn in het kader van de energietransitie.	<p>We vinden het belangrijk dat de energietransitie van onderop plaatsvindt.</p> <p>We willen werken met draagvlak. Dat ontstond met het vertrouwen van de kiezer op 15 maart 2023 en willen we versterken in dialoog met de inwoner. Luisteren en ophalen, organiseren en informeren doen we op elk moment. Discussies over maatschappelijke onderwerpen voeren we met een zo breed mogelijke groep inwoners.</p>
Overige opvallende punten?	

Varia	
Opvallende punten buiten onze checklist?	De Rijksoverheid en de oliemaatschappijen hebben in onze provincie een slepende en ontwrichtende ramp veroorzaakt. De parlementaire enquêtecommissie Gaswinning Groningen heeft haarfijn blootgelegd hoe enerzijds het sturen op geld verdienen en anderzijds de kosten beheersbaar houden hebben geleid tot een onhoudbare situatie in onze provincie. Zoals het nu gaat, gaat het niet langer.

Limburg

Provincie: Limburg	
Beoogd Gedeputeerde Klimaat & Energie en partij: Marc van Caldenberg, SP	
Regionale Energie Strategieën	
Wordt het staande RES-doel herbevestigd?	Limburg heeft in uitwerking van het nationale Klimaatakkoord een bod gedaan om 2,5 TWh duurzaam opgewekte elektriciteit te realiseren in 2030.
Wat wordt er gezegd over de inspanning om de doelen te halen?	De huidige opwek in Limburg blijft daar met 0,57 TWh (per 31-12- 2021) nog bij achter, met name in Zuid-Limburg. Toch zullen in 2025 de plannen voor duurzame opwek via zonne-energie en windenergie planologisch vastgelegd moeten zijn.
Wordt verwezen naar de potentiële gezamenlijke opwek van 55 TWh?	Nee
Voorziet de provincie een rol voor zichzelf als voortrekker in de energietransitie?	<p>Een Limburg dat vooruit wil, heeft energie nodig. Betrouwbare en schone energie. Steeds vaker opgewekt uit duurzame bronnen, zodat de uitstoot van broeikasgassen en fijnstof wordt tegengegaan.</p> <p>Wij richten een Provinciale Energiemaatschappij op die bestaande provinciale activiteiten bundelt en gericht is op het verbinden van kennis en uitvoeringskracht van onze partners om de energietransitie de komende jaren in goede banen te leiden.</p> <p>We onderzoeken de precieze uitwerking en bezien de mogelijkheden om binnen huidige wet- en regelgeving de samenwerking op te zoeken met en voort te bouwen op reeds bestaande initiatieven. We onderzoeken de</p>

	<p>precieze uitwerking. Te denken valt aan het lokaal benutten van lokaal opgewekte energie;</p> <p>Wij stimuleren innovatie en ondernemerschap in de energietransitie met projecten van het Limburgs Energiefonds (LEF) en de LIOF-portefeuille rond het verduurzamen van Limburgse instellingen en het MKB.</p>
Wordt de noodzaak erkent van het uitwerken van de RES 1.0 in zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame opwek?	Wij spannen ons in om uiterlijk in 2025 de vergunningverlening voor de zon- en windprojecten voor RES-doelen rond te krijgen.
Staat de ambitie om in 2023 een RES 2.0 op te leveren erin?	Nee
Overige opvallende punten?	Op basis van het lopende haalbaarheidsonderzoek en consortiumvorming naar kernenergie met 'Small Modular Reactors' (SMR's), worden mogelijke vervolgstappen genomen.
Wind	
Wordt de noodzaak van extra wind erkend?	Wij spannen ons in om uiterlijk in 2025 de vergunningverlening voor de zon- en windprojecten voor RES-doelen rond te krijgen.
Blijven bovenwettelijke voorschriften achterwege?	Ten aanzien van de gezondheidseffecten van windenergie volgen wij nieuw onderzoek op de voet. Komen uit dit onderzoek nieuwe inzichten, dan zullen wij ons daar kritisch toe moeten verhouden. Wij hanteren de meest recente richtlijnen van RIVM en Rijksoverheid.
Staat er dat de provincie zoekgebieden vastgesteld voor deelname aan het Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)?	Nee
Overige opvallende punten?	

Zon	
Wordt de noodzaak van extra zon erkend?	Wij spannen ons in om uiterlijk in 2025 de vergunningverlening voor de zon- en windprojecten voor RES-doelen rond te krijgen.
Blijven beperkende voorwaarden over zon op landbouwgrond buiten beschouwing?	Bij zon-op-land zetten we maximaal in op meervoudig ruimtegebruik en stimuleren van biodiversiteit. Voor zon-op-landbouwgrond geldt een strikt 'nee, tenzij' principe en een motivatieplicht van gemeenten bij afwijking daarvan.
Staat erin dat er een uitvoeringstrategie zon op gebouw per energieregio wordt vastgesteld? En dat de provincie ondersteuning geeft aan gebouweigenaren?	Nee
Overige opvallende punten?	
Ruimtelijke ordening / doorlooptijden	
Wordt de provinciale omgevingsvisie aangepast om het klimaatbeleid aan te sluiten bij de regionale doelen?	We stellen voor Limburg een integraal ruimtelijk voorstel op, waarin inzichtelijk wordt gemaakt wat er ruimtelijk mogelijk en realiseerbaar is. Hierbij zijn water en bodem leidend
Gaat de provincie aan de slag met de planning voor de inrichting van energiehub (opwek, omzetting en opslag) en energie-infrastructuur via een provinciale omgevingsvisie?	We stimuleren en ondersteunen lokale initiatieven rond buurtbatterijen, en het uitwisselen van energie tussen particulieren en/of (samenwerkende) bedrijven.

Staat opgenomen dat de omgevingsvisie specifieke zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame projecten bevat?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken de ruimtelijke procedures en vergunningverlening voor hernieuwbare energie-opwek en infrastructuur naar de provincie toe te trekken, in plaats van dit te delegeren naar gemeenten?	Nee
Spreekt provincie voornemen uit als bevoegd gezag samen met de betrokken medeoverheden en initiatiefnemer(s) de benodigde projectorganisatie op te zetten bij energieprojecten?	Wij gaan met RES-regio Zuid-Limburg actief het gesprek aan om te kijken op welke wijze de provincie extra ondersteuning kan bieden in het realiseren van de gestelde ambitie.
Overige opvallende punten?	
Energienetten	
Wordt de rol van de provincie bij het verzwaren van netten en het tegengaan van netcongestie benoemd?	Een robuust netwerk van kabels en leidingen is cruciaal voor de ontwikkeling van Limburg en Nederland. Het huidige net moet versterkt, verzaamd en uitgebreid worden. Dit is primair een taak van het Rijk, netbeheerders TenneT en Enexis en de Autoriteit Financiële Markt. De Provincie vervult met het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur en Klimaat (MIEK) een aanjagende rol naar deze partijen en oefent invloed uit als betrokken medeaandeelhouder van Enexis. In het versnellen van ruimtelijke procedures kan de Provincie ook een belangrijke rol vervullen en daarbij zal energie naast alle andere ruimteclaims zorgvuldig worden gewogen.
Wordt het voornemen uitgesproken in 2023 een plan op te leveren voor netverzwaring, bijvoorbeeld in relatie tot het provinciaal	Het huidige net moet versterkt, verzaamd en uitgebreid worden. Dit is primair een taak van het Rijk, netbeheerders TenneT en Enexis en de Autoriteit Financiële Markt. De Provincie vervult met het

<p>Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK)?</p>	<p>provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur en Klimaat (MIEK) een aanjagende rol naar deze partijen en oefent invloed uit als betrokken medeaandeelhouder van Enexis. In het versnellen van ruimtelijke procedures kan de Provincie ook een belangrijke rol vervullen en daarbij zal energie naast alle andere ruimteclaims zorgvuldig worden gewogen.</p>
<p>Gaat de provincie duidelijkheid verschaffen over de rol van het waterstofnet en waar dit wordt aangelegd?</p>	<p>De ontwikkeling van de Delta Rhine Corridor (buisleidingen voor CO2, waterstof, lpg, propeen en ammoniak) is voor ons een belangrijke prioriteit voor het verduurzamen van onze Limburgse industrie. Het Rijk zal in de periode 2024-2026 een of meerdere inpassingsplannen vaststellen via de Rijkscoördinatierегeling. Het Rijk coördineert tussen de verschillende overheden. Als provincie hebben wij oog voor een zorgvuldige ruimtelijke inpassing, en het afstemmen en borgen van de provinciale belangen.</p>
<p>Overige opvallende punten?</p>	
<p>Gebouwde omgeving</p>	
<p>Gaat provincie in RES verband toezien op vertaling van warmte-transitievisies naar concrete uitvoeringsplannen per wijk?</p>	<p>Nee</p>
<p>Gaat de provincie prioriteit geven aan het afgeven van adviezen omtrent de vergunningsaanvragen voor aardwarmte binnen de regionale warmte en energieplannen, en inventariseert mogelijkheden van duurzame warmtebronnen die in de wijkuitvoeringsplannen een rol kunnen spelen?</p>	<p>Wij zien toe op de uitvoering van besluitvorming door PS inzake Mijnwater en de uitrol fase 1 en 2 van het Masterplan Mijnwater (clusters in Heerlen en omgeving). Daarnaast onderzoeken we de haalbaarheid van een Warmtenet Zuid-Limburg met restwarmte van Chemelot. We werken actief samen met Duitse partners als het gaat om onderzoeken van geothermie, daarbij beschermen we onze strategische drinkwatervoorraden</p>

<p>Ambieert provincie een rol in de aanpak van de slechtste energielabels in de utiliteitsbouw?</p>	<p>Op het vlak van milieu worden de wettelijk vereiste en voorgeschreven controles daadwerkelijk uitgevoerd. Indien en voor zover nodig wordt geïnvesteerd in meer capaciteit op het vlak van VTH en RUD's.</p>
<p>Maakt provincie budget vrij voor aanpak energiearmoede en woningisolatie?</p>	<p>Het verder isoleren van de Limburgse woningvoorraad. Dat pakken we aan in samenspraak met het Nationale Isolatieoffensief en lokale gemeentelijke initiatieven (bijvoorbeeld in RES-verband).</p> <p>Daarnaast gaan we energiebesparing stimuleren via eerder bewezen interventies en mogelijk aanvullende campagnes.</p>
<p>Overige opvallende punten?</p>	<p>Wij onderzoeken de mogelijkheid van een zogeheten 'pre-soortenmanagementplan' (Pre-SMP) om versneld uitvoering te geven aan isolatiemaatregelen, met oog voor de impact op beschermde diersoorten. Daarbij leren we van ervaringen in de provincies Utrecht en Overijssel.</p>
<p>Duurzame mobiliteit en laadinfrastructuur</p>	
<p>Wordt de ambitie uitgesproken in de Meerjarenprogramma's Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT) prioriteit te geven aan OV projecten die woon- en werkgebieden ontsluiten.</p>	<p>Nee</p>
<p>Wordt de ambitie uitgesproken dat het regionaal openbaar vervoer, waarvoor de provincie concessiehouder is, volledig emissievrij is in uiterlijk 2030?</p>	<p>In 2027 rijden alle bussen van Arriva in Limburg emissieloos.</p>
<p>Wordt de ambitie uitgesproken het hele provinciale wagenpark in 2030 zero-emissie te maken?</p>	<p>Nee</p>

Wordt de ambitie uitgesproken het aanbestedingsbeleid voor het onderhoud van infrastructuur zo duurzaam mogelijk in te richten?	Nee
Gaat de provincie een laadvisie ontwikkelen, die ambities bevat over laadfaciliteiten langs provinciale wegen en laadpunten voor een provinciaal dekkend netwerk voor zowel personenvervoer als logistiek, inclusief een concrete uitrolstrategie?	<p>Verdere uitrol elektrische laadinfrastructuur in Limburg (incl. benutten Klimaatfonds)</p> <p>In 2030 zijn er 13.000 laadpalen in Limburg gerealiseerd om het verwachte aantal van 130.000 elektrische auto's te voorzien van een dekkende laadvoorziening.</p>
Is de provincie voornemens het bevoegd gezag van kleine gemeenten over te nemen voor de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL)-regio's voor laadinfra op bedrijventerreinen?	Nee
Overige opvallende punten?	
Verduurzamen industrie en bedrijven	
Spreekt provincie voornemen uit de energiebesparingsplicht actief te gaan handhaven en daartoe personeel inzetten en ook scholen?	<p>Op het vlak van milieu worden de wettelijk vereiste en voorgeschreven controles daadwerkelijk uitgevoerd. Indien en voor zover nodig wordt geïnvesteerd in meer capaciteit op het vlak van VTH en RUD's.</p>
Spreekt provincie voornemen uit Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen uit te breiden met het faciliteren van verduurzaming van de warmtebehoefte van bedrijven?	<p>Wij zien toe op de uitvoering van besluitvorming door PS inzake Mijnwater en de uitrol fase 1 en 2 van het Masterplan Mijnwater (clusters in Heerlen en omgeving). Daarnaast onderzoeken we de haalbaarheid van een Warmtenet Zuid-Limburg met restwarmte van Chemelot. We werken actief samen met Duitse partners als het gaat om onderzoeken van geothermie, daarbij beschermen we onze strategische drinkwatervoorraden</p>

<p>Gaat de provincie gesprekken aan over de mogelijkheden van nieuwe circulaire verdienmodellen voor agrariërs?</p>	<p>In 2027 hebben wij hebben ondernemers helderheid geboden voor de lange termijn over de (on)mogelijkheden op een bepaalde plek en bieden ruimte voor bijbehorende verdienmodellen.</p> <p>Met een Blijversfonds stimuleren we toekomstgerichte ondernemers met innoveren en verduurzamen. Ook geheel nieuwe vormen van landbouw of aanvullende economische activiteiten kunnen hierop worden ondersteund.</p>
<p>Gaat de provincie inzetten op en helpen bij omscholing van personen met een praktijkberoep richting de energietransitie?</p>	<p>In 2027 is onze Limburgse economie meer toekomstbestendig met meer en beter opgeleide vakmensen.</p> <p>In 2027 spelen onderwijsinstellingen en werkgevers samen beter in op de (Eu)regionale arbeidsmarkt van de middellange termijn.</p> <p>Opstellen van een Strategische Arbeidsmarktagenda met betrokken partners gericht op 2030, vanuit de reeds gedane Verkenning Arbeidsmarktbeleid Provincie Limburg. Daarbij bouwen we voort op eerdere ervaringen van bijvoorbeeld de arbeidsmarktregio's en goede praktijkvoorbeelden, maar maken ook een scherpere analyse van de structurele onderliggende problematiek en mogelijke interventies. Daarbij betrekken wij onze Limburgse onderwijsinstellingen maar ook euregionale ervaringen in het aanbod van vakopleidingen, bij- en omscholing.</p>
<p>Overige opvallende punten?</p>	<p>De manier waarop de transitieopgave van Chemelot wordt aangepakt en de gegroeide samenwerking in de energie-intensieve maakindustrie zijn een voorbeeld voor heel Nederland. Maar het invullen van de randvoorwaarden die het Rijk stelt, blijkt telkens weer moeizaam.</p> <p>Vanuit het principe dat afval niet bestaat en kringlopen gesloten moeten worden, stimuleren we duurzame</p>

	initiatieven voor monovergisting en de productie van groen gas.
Communicatie	
De provincie stimuleert de dialoog tussen burgers en initiatieven van onderop en informeert burgers over de veranderingen die nodig zijn in het kader van de energietransitie.	De Provincie Limburg gaat voor een integrale gebiedsgerichte aanpak van onderop, waarbij het gesprek in het gebied en aan de keukentafel van gebiedspartners het vertrekpunt is. Die aanpak van onderop geldt overigens niet alleen voor de gebiedsgerichte aanpak, maar ook voor al het nieuwe beleid.
Overige opvallende punten?	
Varia	
Opvallende punten buiten onze checklist?	Wie denkt dat er bij een specifieke opgave een betere aanpak mogelijk is, krijgt van ons podium. Het uitdaagrecht ('right to challenge') noemen we dat. Hiermee kunnen bewoners of maatschappelijke organisaties taken van een gemeente, provincie of waterschap overnemen als zij denken het slimmer, beter, goedkoper of anders te kunnen doen. Het uitdaagrecht gaat wettelijk verankerd worden.

Noord-Brabant

Provincie: Noord-Brabant	
Gedeputeerde Klimaat & Energie en partij: Jos van der Horst, SP	
Regionale Energie Strategieën	
Wordt het staande RES-doel herbevestigd?	Wij zien toe op de uitvoering van de afspraken uit de vier Brabantse Regionale Energie Strategieën. In deze Regionale Energie Strategieën zijn afspraken gemaakt over de hoeveelheid grootschalige duurzame op te wekken energie door middel van zon, wind en warmte.
Wat wordt er gezegd over de inspanning om de doelen te halen?	Wij moedigen een snelle uitvoering van deze afspraken aan.
Wordt verwezen naar het landelijke streefdoel van 55 TWh?	Nee
Voorziet de provincie een rol voor zichzelf als voortrekker in de energietransitie?	We zien dat het klimaat verandert, ook in Brabant. Het weer wordt grilliger met meer uitersten zoals hittegolven, droogte en hevige wateroverlast. We voelen de noodzaak en urgentie om hiermee, binnen onze mogelijkheden, aan de slag te gaan. De energietransitie zien we als een belangrijke bouwsteen om klimaatverandering zoveel mogelijk af te remmen.
Wordt de noodzaak erkent van het uitwerken van de RES 1.0 in zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame opwek?	Nee
Staat de ambitie om in 2023 een RES 2.0 op te leveren erin?	Nee
Overige opvallende punten?	

Wind	
Wordt de noodzaak van extra wind erkend?	Windenergie is onderdeel van de uitvoering van de Regionale Energie Strategieën. Extra windmolens op land – bovenop de opgave van de Regionale Energie Strategieën – staan we toe als er sprake is van lokaal eigenaarschap en van voldoende draagvlak onder de inwoners in het gebied.
Blijven bovenwettelijke voorschriften achterwege?	Ja
Staat er dat de provincie zoekgebieden vastgesteld voor deelname aan het Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)?	Nee
Overige opvallende punten?	
Zon	
Wordt de noodzaak van extra zon erkend?	In deze Regionale Energie Strategieën zijn afspraken gemaakt over de hoeveelheid grootschalige duurzame op te wekken energie door middel van zon, wind en warmte. Wij moedigen een snelle uitvoering van deze afspraken aan.
Blijven beperkende voorwaarden over zon op landbouwgrond buiten beschouwing?	Zon op land staan we alleen toe als – uit een juiste toepassing van de zonneladder – blijkt dat het nodig is om energiedoelstellingen te halen.
Staat erin dat er een uitvoeringstrategie zon op gebouw per energieregio wordt vastgesteld? En dat de provincie ondersteuning geeft aan gebouweigenaren?	Nee

Overige opvallende punten?	
Ruimtelijke ordening /doorlooptijden	
Wordt de provinciale omgevingsvisie aangepast om het klimaatbeleid aan te sluiten bij de regionale doelen?	<p>De Brabantse Omgevingsvisie 'Kwaliteit voor Brabant' blijft onze stip op de horizon. We actualiseren de Omgevingsvisie daar waar nodig. In het begin van deze bestuursperiode leggen wij de beleidskaders 'Leefomgeving' en 'Wonen en werken' ter besluitvorming aan Provinciale Staten voor.</p> <p>We maken meer mogelijkheden voor gecombineerd meervoudig ruimtegebruik door meer functies op één plek mogelijk te maken. Daarmee bieden we meer perspectief voor ruimtelijke afwegingen.</p> <p>We geven uitvoering aan de vraag van het Rijk om een ruimtelijk voorstel voor Brabant te maken. Hierin worden de nationale en onze provinciale doelen op het gebied verstedelijking en mobiliteit, energie en klimaat en het landelijk gebied opgenomen. Wij bouwen het ruimtelijk voorstel op langs de pijlers 'verstedelijking', 'klimaat & energie' en het 'Brabants Programma Landelijk Gebied'. Wij zorgen ervoor dat het ruimtelijk voorstel en het Brabants Programma Landelijk Gebied elkaar gaan versterken.</p>
Gaat de provincie aan de slag met de planning voor de inrichting van energiehubs (opwek, omzetting en opslag) en energie-infrastructuur via een provinciale omgevingsvisie?	We ondersteunen vernieuwingen voor de opslag van energie en warmte. Hiervoor inventariseren wij eerst de mogelijkheden en risico's van (grootschalige) energieopslag.
Staat opgenomen dat de omgevingsvisie specifieke zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame projecten bevat?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken de ruimtelijke procedures en vergunningverlening voor hernieuwbare	Nee

energie-opwek en infrastructuur naar de provincie toe te trekken, in plaats van dit te delegeren naar gemeenten?	
Spreekt provincie voornemen uit als bevoegd gezag samen met de betrokken medeoverheden en initiatiefnemer(s) de benodigde projectorganisatie op te zetten bij energieprojecten?	Nee
Overige opvallende punten?	
Energienetten	
Wordt de rol van de provincie bij het verzwaren van netten en het tegengaan van netcongestie benoemd?	Samen met de netbeheerder en het Rijk werken we aan een toekomstbestendig elektriciteitsnet voor Brabant. Hiervoor willen we een meer decentraal energienetwerk ontwikkelen.
Wordt het voornemen uitgesproken in 2023 een plan op te leveren voor netverzwaring, bijvoorbeeld in relatie tot het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK)?	Nee
Gaat de provincie duidelijkheid verschaffen over de rol van het waterstofnet en waar dit wordt aangelegd?	We stimuleren technische vernieuwingen voor de toepassing van waterstof op grote schaal. We pleiten er bij het Rijk voor dat de beoogde DeltaRijn-corridor, een ondergrondse buisleiding van Rotterdam naar Limburg voor onder meer het vervoer van waterstof, ook aftakkingen krijgt naar Brabantse industrieterreinen.
Overige opvallende punten?	
Gebouwde omgeving	

Gaat provincie in RES verband toezien op vertaling van warmte-transitievisies naar concrete uitvoeringsplannen per wijk?	Nee
Gaat de provincie prioriteit geven aan het afgeven van adviezen omtrent de vergunningsaanvragen voor aardwarmte binnen de regionale warmte en energieplannen, en inventariseert mogelijkheden van duurzame warmtebronnen die in de wijkuitvoeringsplannen een rol kunnen spelen?	Nee
Ambieert provincie een rol in de aanpak van de slechtste energielabels in de utiliteitsbouw?	Nee
Maakt provincie budget vrij voor aanpak energiearmoede en woningisolatie?	We verkennen via de immunisatieportefeuille en het ontwikkelbedrijf hoe wij als provincie – in aanvulling op rijksregelingen en projecten van gemeenten – kunnen bijdragen aan bijvoorbeeld grootschalige isolatie van woningen, de warmtetransitie en zonnepanelen. Daarmee kunnen wij energiearmoede tegengaan.
Overige opvallende punten?	
Duurzame mobiliteit en laadinfrastructuur	
Wordt de ambitie uitgesproken in de Meerjarenprogramma's Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT) prioriteit te geven aan OV projecten die woon- en werkgebieden ontsluiten.	De Brabantse bevolking blijft groeien en daarmee ook de vraag naar (nieuwe vormen van) vervoersmogelijkheden. In combinatie met de trend van verstedelijking is een samenhangend multimodaal bereikbaarheidspakket voor elke stedelijke regio en tussen de regio's nodig om deze groei te kunnen faciliteren en de gewenste mobiliteitstransitie te realiseren.

	Deze bestuursperiode verlenen we nieuwe concessies voor Noordoost- en Zuidoost Brabant. Daarin laten we het openbaar vervoer als onderdeel van de totale bereikbaarheid meegroeien met de schielsprong die deze regio's maken.
Wordt de ambitie uitgesproken dat het regionaal openbaar vervoer, waarvoor de provincie concessiehouder is, volledig emissievrij is in uiterlijk 2030?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken het hele provinciale wagenpark in 2030 zero-emissie te maken?	Als provincie kopen wij maatschappelijk verantwoord in. Oftewel, we kopen zo klimaatbewust, circulair en milieubewust in. En na aanbesteding zien we toe op correcte toepassing. Zo zorgen we dat we slim en zuinig omgaan met grondstoffen en bijdragen aan het behoud en hergebruik van materialen. We handelen zoveel mogelijk klimaatneutraal.
Wordt de ambitie uitgesproken het aanbestedingsbeleid voor het onderhoud van infrastructuur zo duurzaam mogelijk in te richten?	Nee
Gaat de provincie een laadvisie ontwikkelen, die ambities bevat over laadfaciliteiten langs provinciale wegen en laadpunten voor een provinciaal dekkend netwerk voor zowel personenvervoer als logistiek, inclusief een concrete uitrolstrategie?	Nee
Is de provincie voornemens het bevoegd gezag van kleine gemeenten over te nemen voor de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL)-regio's voor laadinfra op bedrijventerreinen?	Nee
Overige opvallende punten?	

Verduurzamen industrie en bedrijven	
Spreekt provincie voornemen uit de energiebesparingsplicht actief te gaan handhaven en daartoe personeel inzetten en ook scholen?	Nee
Spreekt provincie voornemen uit Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen uit te breiden met het faciliteren van verduurzaming van de warmtebehoefte van bedrijven?	We investeren, conform onze rol in de nieuw Wet Collectieve Warmtevoorziening, risicodragend in de ondersteuning van warmtetransitie.
Gaat de provincie gesprekken aan over de mogelijkheden van nieuwe circulaire verdienmodellen voor agrariërs?	Dit vraagt nu om een ingrijpende transitie om de druk op onze omgeving te verlichten en boeren duidelijkheid en perspectief te bieden. Wij willen deze transitie begeleiden. We zetten daarbij in op een waardige overgang naar een duurzaam toekomstperspectief met respect voor mens, dier en omgeving. We bieden agrarische ondernemers een keuze waarlangs ze zich kunnen aanpassen aan de eisen en wensen van de nieuwe tijd. Denk bijvoorbeeld aan 'innoveren', 'diversificeren', 'extensiveren' en 'stoppen'.
Gaat de provincie inzetten op en helpen bij omscholing van personen met een praktijkberoep richting de energietransitie?	We benutten de kansen van kennisdeling in netwerken, programma's en projecten. Dit doen wij in triple helix-verband: samen met de universiteiten, hbo's, mbo's, kennisinstellingen, het bedrijfsleven en andere overheden. Zo zijn we gestart met een pilot traineeships voor het midden- en kleinbedrijf (mkb). Trainees starten dan bij mkb'ers die bijvoorbeeld werken aan de Energie. Bijvoorbeeld met het initiatief 'Brabant Leert' waar Brabanders de mogelijkheid krijgen tot transitie om- of bijscholing, gericht op de transities en arbeidsmarkttekorten in Brabant.
Overige opvallende punten?	

Communicatie	
De provincie stimuleert de dialoog tussen burgers en initiatieven van onderop en informeert burgers over de veranderingen die nodig zijn in het kader van de energietransitie.	Energiecoöperaties spelen een belangrijke rol in het bevorderen van duurzame energievoorzieningen. Binnen onze mogelijkheden en binnen de kaders van het provinciale (financiële) instrumentarium bieden wij ruimte voor pilots voor het ondersteunen van energiecoöperaties.
Overige opvallende punten?	
Varia	
Opvallende punten buiten onze checklist?	We onderzoeken de kansen voor gesmolten-zout-reactoren in Brabant. Dit doen wij via de innovatiecoalitie 'nucleaire energie voor de toekomst'. In deze bestuursperiode nemen we nog geen besluiten over eventuele plaatsingen van de gesmolten-zout-reactoren.

Noord-Holland

Provincie: Noord-Holland	
Beoogd Gedeputeerde Klimaat & Energie en partij: Rosan Kocken, GroenLinks	
Regionale Energie Strategieën	
Wordt het staande RES-doel herbevestigd?	De huidige aanpak in het kader van de Regionale Energiestrategieën (RES'en) wordt voortgezet.
Wat wordt er gezegd over de inspanning om de doelen te halen?	Daarom is het bijdragen aan het tegengaan van klimaatverandering 1 van de speerpunten van dit college.
Wordt verwezen naar de potentiële gezamenlijke opwek van 55 TWh?	nee
Voorziet de provincie een rol voor zichzelf als voortrekker in de energietransitie?	Daarom is het bijdragen aan het tegengaan van klimaatverandering 1 van de speerpunten van dit college.
Wordt de noodzaak erkent van het uitwerken van de RES 1.0 in zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame opwek?	Min of meer: We geven ruimte aan onze partners voor het uitvoeren van de RES'en en zullen daar waar nodig ondersteuning bieden.
Staat de ambitie om in 2023 een RES 2.0 op te leveren erin?	Nee
Overige opvallende punten?	Op basis van een in opdracht van de provincie uitgevoerd onderzoek door Berenschot blijkt dat de klimaatdoelen niet gehaald worden. Het actieprogramma klimaat zal worden geactualiseerd en aangevuld met maatregelen die bijdragen aan het behalen van de klimaatdoelen.
	Naast zonne- en windenergie zien we kansen voor alternatieve energiebronnen, zoals aardwarmte en aquathermie. De komende jaren gaan we ook onderzoek doen naar andere innovatieve technieken, waarbij we ook de voor- en nadelen van thorium en small modular reactors (kleine kerncentrales) in beeld willen brengen. In de klimaatplannen heeft het Rijk hiervoor een onderzoeksbudget beschikbaar gesteld. Voor deze

	middelen dienen we een aanvraag in. Het gaat hierbij nadrukkelijk om een verkenning. In deze collegeperiode worden geen initiatieven of voorbereidende handelingen voor een nieuwe kernenergiecentrale genomen
Wind	
Wordt de noodzaak van extra wind erkend?	Wind is een belangrijk onderdeel van de noodzakelijke omslag naar duurzame energie. Windmolens op zee hebben onze voorkeur, maar ook plaatsing van windmolens op land zal onder voorwaarden nodig zijn
Blijven bovenwettelijke voorschriften achterwege?	Wij werken de voorkeursvolgorde verder uit in een afwegingskader in de vorm van een zonneladder en een windladder.
Staat er dat de provincie zoekgebieden vastgesteld voor deelname aan het Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)?	Nee
Overige opvallende punten?	Vanuit onze ruimtelijke regierol laten we, voor het geval dat gemeenten hun verschillen van mening niet bilateraal kunnen oplossen, de Noord-Hollandse gemeenten gezamenlijke uitgangspunten opstellen als onderling afsprakenkader over hoe om te gaan met de planning van eventuele windturbines nabij gemeentegrenzen.
Zon	
Wordt de noodzaak van extra zon erkend?	Ja Naast de wind levert ook de zon een grote bijdrage aan de transitie naar duurzame energie. De mogelijkheden van zonne-energie worden echter nog onvoldoende benut.
Blijven beperkende voorwaarden over zon op landbouwgrond buiten beschouwing?	Hiermee zijn we zeer terughoudend met het realiseren van zonneweides op hoogwaardige landbouwgrond
Staat erin dat er een uitvoeringstrategie zon op gebouw per energieregio wordt vastgesteld? En	Niet letterlijk, maar wel aandacht voor:

dat de provincie ondersteuning geeft aan gebouw eigenaren?	Opwekking van zonne-energie kan een ontwerpprincipe worden bij stedenbouwkundige ontwikkeling. We maken ons hard om voor nieuw vastgoed in bestemmingsplannen op te nemen dat plaatsing van zonnepanelen op daken of gevels verplicht is. De mogelijkheden van onze eigen provinciale gebouwen, wegen en geluidsschermen zullen we optimaal benutten.
Overige opvallende punten?	
Ruimtelijke ordening / doorlooptijden	
Wordt de provinciale omgevingsvisie aangepast om het klimaatbeleid aan te sluiten bij de regionale doelen?	De rol van de provincies in de ruimtelijke ordening wordt steeds groter. Alle ontwikkelingen die spelen, zoals de geplande woningbouw, de aanleg van energie-infrastructuur, de uitvoering van de Regionale Energiestrategieën (RES'en), de belangen van bedrijvigheid, landbouw en natuur, en de eisen die samenhangen met de klimaatverandering, vragen om ruimte. Juist op provinciale schaal moet de afweging gemaakt worden over wat waar en op welke manier kan.
Gaat de provincie aan de slag met de planning voor de inrichting van energiehubs (opwek, omzetting en opslag) en energie-infrastructuur via een provinciale omgevingsvisie?	We stimuleren innovatieve oplossingen zoals energiehubs op bedrijventerreinen, buurtbatterijen en het ontlasten van het elektriciteitssysteem door besparing en zetten in op alternatieve warmtebronnen.
Staat opgenomen dat de omgevingsvisie specifieke zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame projecten bevat?	Binnen het programma onder de Nationale Omgevingsvisie voor het NZKG (de NOVEX-NZKG) wordt voor de Houtrakpolder specifiek gekeken naar (een combinatie van) de volgende functies: natuur en recreatie, piekwaterberging, energietransitie en havenontwikkeling.
Wordt de ambitie uitgesproken de ruimtelijke procedures en vergunningverlening voor hernieuwbare energie-opwek en infrastructuur naar de provincie toe te trekken, in plaats van dit te delegeren naar gemeenten?	Min of meer: We willen onze vergunningprocedures stroomlijnen en waar nodig afstemmen met die van gemeenten om dubbelingen te voorkomen.
Spreekt provincie voornemen uit als bevoegd gezag samen met de betrokken medeoverheden en initiatiefnemer(s) de benodigde	Nee

projectorganisatie op te zetten bij energieprojecten?	
Overige opvallende punten?	
Energienetten	
Wordt de rol van de provincie bij het verzwaren van netten en het tegengaan van netcongestie benoemd?	Vanuit onze rol als ruimtelijke regisseur maken we ruimte voor de infrastructuur, waaronder transformatorstations, aanlanding van windenergie en het waterstofnetwerk. Ook zetten we in op het versnellen van procedures.
Wordt het voornemen uitgesproken in 2023 een plan op te leveren voor netverzwaring, bijvoorbeeld in relatie tot het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK)?	Nee
Gaat de provincie duidelijkheid verschaffen over de rol van het waterstofnet en waar dit wordt aangelegd?	Indirect, door te benoemen waar ontwikkeling zich concentreert: De havens in het Noordzeekanaalgebied en Den Helder gaan hiereen belangrijke rol in spelen.
Overige opvallende punten?	Komende tijd leggen we de ruimtelijke consequenties van alle ontwikkelingen naast elkaar om een beeld te krijgen van waar het schuurt. Een aantal keuzes zien we nu al aankomen. Het gaat daarbij om de keuze voor de locatie van aanlanding van wind op zee en het traject van de hoogspanningslijn (380 KV).
Gebouwde omgeving	
Gaat provincie in RES verband toezien op vertaling van warmte-transitievizies naar concrete uitvoeringsplannen per wijk?	Nee
Gaat de provincie prioriteit geven aan het afgeven van adviezen omtrent de vergunningsaanvragen voor aardwarmte binnen de regionale warmte en energieplannen, en inventariseert mogelijkheden van duurzame warmtebronnen die in de wijkuitvoeringsplannen een rol kunnen spelen?	De provincie coördineert de benutting van de bovenlokale warmtebronnen.
Ambieert provincie een rol in de aanpak van de slechtste energielabels in de utiliteitsbouw?	Nee, maar wel wordt in zijn algemeenheid de handhaving verscherpt.

Maakt provincie budget vrij voor aanpak energiearmoede en woningisolatie?	Dan dreigt energiearmoede. Wij maken ons hier sterk voor en gaan dit vraagstuk daarom actief agenderen in de gesprekken met het Rijk en onze regionale partners over de inzet van de middelen uit het klimaatfonds.
Overige opvallende punten?	
Duurzame mobiliteit en laadinfrastructuur	
Wordt de ambitie uitgesproken in de Meerjarenprogramma's Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT) prioriteit te geven aan OV projecten die woon- en werkgebieden ontsluiten.	Een aanzienlijk deel van de nieuw gebouwde woningen is gebouwd in de nabijheid van OV-knooppunten. We zullen dit beleid de komende jaren voortzetten en hiervoor middelen vrijmaken.
Wordt de ambitie uitgesproken dat het regionaal openbaar vervoer, waarvoor de provincie concessiehouder is, volledig emissievrij is in uiterlijk 2030?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken het hele provinciale wagenpark in 2030 zero-emissie te maken?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken het aanbestedingsbeleid voor het onderhoud van infrastructuur zo duurzaam mogelijk in te richten?	Nee
Gaat de provincie een laadvisie ontwikkelen, die ambities bevat over laadfaciliteiten langs provinciale wegen en laadpunten voor een provinciaal dekkend netwerk voor zowel personenvervoer als logistiek, inclusief een concrete uitrolstrategie?	Nee
Is de provincie voornemens het bevoegd gezag van kleine gemeenten over te nemen voor de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL)-regio's voor laadinfra op bedrijventerreinen?	Nee
Overige opvallende punten?	
Verduurzamen industrie en bedrijven	
Spreekt provincie voornemen uit de	Nee

energiebesparingsplicht actief te gaan handhaven en daartoe personeel inzetten en ook scholen?	
Spreekt provincie voornemen uit Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen uit te breiden met het faciliteren van verduurzaming van de warmtebehoefte van bedrijven?	Min of meer Wij continueren de huidige rol van de provincie rond het stimuleren van de warmtetransitie.
Gaat de provincie gesprekken aan over de mogelijkheden van nieuwe circulaire verdienmodellen voor agrariërs?	Wij willen agrarische ondernemers een economisch gezond en toekomstbestendig bedrijfsperspectief bieden. Wij onderzoeken hoe de transitie naar kringlooplandbouw kan worden ondersteund. Hier zijn verschillende transitiepaden voor, waaronder biologisch. Het uitgangspunt is dat er een verdienmodel mogelijk blijft.
Gaat de provincie inzetten op en helpen bij omscholing van personen met een praktijkberoep richting de energietransitie?	Noord-Holland heeft in bepaalde sectoren, waaronder de techniek, een groot tekort aan goed opgeleide vakmensen. Dit tekort heeft niet alleen een negatief effect op de economie, maar ook op de grote opgaven waar wij als provincie voor staan, zoals de woningbouw en de energietransitie. Om de aansluiting van het onderwijs op de (regionale) arbeidsmarkt te verbeteren brengen we scholen, bedrijven, sociale partners en kennisinstututen bij elkaar. Dit beleid en de instrumenten die we daarvoor ontwikkeld hebben, zetten we de komende jaren voort.
Overige opvallende punten?	
Communicatie	
De provincie stimuleert de dialoog tussen burgers en initiatieven van onderop en informeert burgers over de veranderingen die nodig zijn in het kader van de energietransitie.	Hoewel niet specifiek toegeschreven aan de energietransitie: De Noord-Hollander krijgt meer mogelijkheden voor inspraak en participatie en zal beter geïnformeerd worden over provinciale projecten in de eigen leefomgeving We zullen een voorstel doen voor een experiment met burgerberaden, burgerpanels of ene vorm van co-creatie.
Overige opvallende punten?	

Varia

Opvallende punten buiten onze checklist?

We zetten het beleid van de afgelopen jaren op het gebied van klimaatneutraal en circulair bouwen voort, omdat is gebleken dat dit geen belemmeringen heeft opgeleverd voor het snel en betaalbaar kunnen bouwen van woningen

Overijssel

Provincie: Overijssel	
Gedeputeerde Klimaat & Energie en partij: Tijs de Bree, PvdA	
Regionale Energie Strategieën	
Wordt het staande RES-doel herbevestigd?	Nee, alleen impliciet Deze inzet op bestaande initiatieven, nieuwe kansrijke initiatieven van minimaal vier windturbines en de vier grote clusters, is voldoende voor de doelen van opwek van duurzame energie met wind in 2030.
Wat wordt er gezegd over de inspanning om de doelen te halen?	Er zijn bestaande initiatieven voor windenergie, die we blijven ondersteunen. We behandelen lopende verzoeken en houden ruimte voor kansrijke nieuwe initiatieven.
Wordt verwezen naar de potentiële gezamenlijke opwek van 55 TWh?	Nee
Voorziet de provincie een rol voor zichzelf als voortrekker in de energietransitie?	Hoe sneller we maatregelen nemen, hoe meer deze opleveren voor onze samenleving. De urgentie is hoog en wordt breed gedeeld, want er worden veel belangen geraakt. Als provincie hebben we hierin taken, verantwoordelijkheden en positie. We pakken de opgaven aan.
Wordt de noodzaak erkent van het uitwerken van de RES 1.0 in zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame opwek?	Op basis van de voorkeursgebieden voor grootschalige clustering van windenergie uit het Fundament voor de nieuwe Omgevingsvisie, zien we vier geschikte gebieden voor grotere clusters: (1) Ommen/Hardenberg, (2) A1, (3) A35 inclusief gezamenlijke gebiedsaanpak ATT5 en (4) Zwolle-Staphorst-Dalfsen-Zwartewaterland.
Staat de ambitie om in 2023 een RES 2.0 op te leveren erin?	Nee
Overige opvallende punten?	Duurzaam gas is een belangrijke energiebron. In Overijssel willen we gebruik maken van de techniek van monovergisting.

	<p>We maken een energievisie voor de periode na 2030. Om de juiste keuzes te kunnen maken, brengen we nu al in kaart hoe het energiesysteem zich op de lange termijn ontwikkelt en wat nodig is. De energievisie gaat over: opwek, opslag en transport van energie, gebruik en besparing van energie en het stimuleren en toepassen van innovaties. Specifieke aandacht hebben we voor de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van elektriciteitsnetten.</p>
Wind	
Wordt de noodzaak van extra wind erkend?	Als het gaat om mogelijke nieuwe energiebronnen sluiten we op voorhand geen opties uit.
Blijven bovenwettelijke voorschriften achterwege?	We kiezen ervoor om als provincie actief te sturen op een aantal grotere clusters van windturbines. Hierdoor zorgen we ervoor dat windturbines op de meest geschikte plekken komen en zorgen we voor duidelijkheid. We houden zelf invloed en daarmee kunnen we de beste voorwaarden krijgen, bijvoorbeeld voor lokaal eigendom. We nemen regie op grote cluster. We leggen dit vast door een voorkeursvolgorde uit de windladder op te nemen in een beleidsregel via het Provinciaal Programma Energietransitie
Staat er dat de provincie zoekgebieden vastgesteld voor deelname aan het Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)?	Nee
Overige opvallende punten?	
Zon	
Wordt de noodzaak van extra zon erkend?	Als het gaat om mogelijke nieuwe energiebronnen sluiten we op voorhand geen opties uit.
Blijven beperkende voorwaarden over zon op landbouwgrond buiten beschouwing?	We actualiseren de zonneladder en sturen aan op een striktere toepassing ervan. We willen geen grote zonneparken op landbouwgrond. Wel bieden we ruimte aan kleinschalige lokale initiatieven van grondeigenaren als aanvulling op hun verdienmodel. Daarbij willen we

	voorkomen dat er door koppeling van initiatieven alsnog grote zonneparken ontstaan.
Staat erin dat er een uitvoeringstrategie zal opgebouwd worden per energieregio wordt vastgesteld? En dat de provincie ondersteuning geeft aan gebouw-eigenaren?	Nee
Overige opvallende punten?	
Ruimtelijke ordening / doorlooptijden	
Wordt de provinciale omgevingsvisie aangepast om het klimaatbeleid aan te sluiten bij de regionale doelen?	De komende coalitieperiode werken we het Fundament van de nieuwe Omgevingsvisie gebiedsgericht uit tot een nieuwe Omgevingsvisie voor Overijssel.
Gaat de provincie aan de slag met de planning voor de inrichting van energie-hubs (opwek, omzetting en opslag) en energie-infrastructuur via een provinciale omgevingsvisie?	Nee
Staat opgenomen dat de omgevingsvisie specifieke zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame projecten bevat?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken de ruimtelijke procedures en vergunningverlening voor hernieuwbare energie-opwek en infrastructuur naar de provincie toe te trekken, in plaats van dit te delegeren naar gemeenten?	Nee
Spreekt provincie voornemen uit als bevoegd gezag samen met de betrokken medeoverheden en initiatiefnemer(s) de benodigde projectorganisatie op te zetten bij energieprojecten?	Nee
Overige opvallende punten?	
Energienetten	
Wordt de rol van de provincie bij het verzwaren van netten en het tegengaan van netcongestie benoemd?	Nee

Wordt het voornemen uitgesproken in 2023 een plan op te leveren voor netverzwaring, bijvoorbeeld in relatie tot het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK)?	Nee
Gaat de provincie duidelijkheid verschaffen over de rol van het waterstofnet en waar dit wordt aangelegd?	Duurzaam geproduceerde waterstof draagt bij aan de verduurzaming van ons energiesysteem. Bijvoorbeeld als brandstof voor vrachtwagens en bussen en als opslag van energie. We zetten ons daarom in voor aansluiting op het landelijk transportnetwerk voor waterstof. Bij energy hubs, waar opwek, gebruik en opslag worden gecombineerd, stimuleren we een eigen waterstofdistributienetwerk, waterstofopslagcapaciteit en eigen waterstofproductiefaciliteiten.
Overige opvallende punten?	
Gebouwde omgeving	
Gaat provincie in RES verband toezien op vertaling van warmte-transitievisies naar concrete uitvoeringsplannen per wijk?	Nee
Gaat de provincie prioriteit geven aan het afgeven van adviezen omtrent de vergunningsaanvragen voor aardwarmte binnen de regionale warmte en energieplannen, en inventariseert mogelijkheden van duurzame warmtebronnen die in de wijkuitvoeringsplannen een rol kunnen spelen?	Voor de afspraken over duurzame warmtevoorziening onderzoeken we samen met onze partners wat de rol van de provincie kan zijn in publieke warmtenetten.
Ambieert provincie een rol in de aanpak van de slechtste energielabels in de utiliteitsbouw?	Nee
Maakt provincie budget vrij voor aanpak energiearmoede en woningisolatie?	En energiebesparing zorgt voor een lagere energierekening voor inwoners en ondernemers. We maken gebruik van slimme technieken en initiatieven. Dat doen we vanuit een aanjagende en coördinerende rol. Denk bijvoorbeeld aan de verduurzaming van veel woningen in korte tijd, zoals in het project INDU-ZERO. Wij zetten dat als eerste in bij de inwoners die dat niet zelf kunnen realiseren.

Overige opvallende punten?	Met industrieel bouwen worden woningen sneller en efficiënter gerealiseerd. En door gebruik te maken van biobased materialen zoals stro, vlas en hout, wordt bijgedragen aan nieuwe verdienconcepten voor de agrarische sector en aan hergebruik en vermindering van grondstoffen.
Duurzame mobiliteit en laadinfrastructuur	
Wordt de ambitie uitgesproken in de Meerjarenprogramma's Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT) prioriteit te geven aan OV projecten die woon- en werkgebieden ontsluiten.	Voor het realiseren van duurzamere mobiliteit gaan we uit van het STOMP-principe. Dat houdt in dat de voorkeursvolgorde van personenverplaatsingen is: Stappen, Trappen, OV, Mobiliteitsdiensten, Personenauto. Verbinding mobiliteit en verstedelijking. Bouwen op plekken met een goede bereikbaarheid, bijvoorbeeld bij OV-verbindingen.
Wordt de ambitie uitgesproken dat het regionaal openbaar vervoer, waarvoor de provincie concessiehouder is, volledig emissievrij is in uiterlijk 2030?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken het hele provinciale wagenpark in 2030 zero-emissie te maken?	De grotere steden in Overijssel hebben het besluit genomen om vanaf 2025 een zogenoemde zero-emissie zone in te voeren. De toegang voor fossiel aangedreven voertuigen wordt waar mogelijk fasegewijs beperkt. De provincie ondersteunt deze steden en de omliggende gemeenten bij deze transitie. We stimuleren de bundeling van vervoerstromen naar de centra en ondersteunen gemeenten en bedrijfsleven bij verduurzaming van het vervoer en het wagenpark.
Wordt de ambitie uitgesproken het aanbestedingsbeleid voor het onderhoud van infrastructuur zo duurzaam mogelijk in te richten?	Nee
Gaat de provincie een laadvisie ontwikkelen, die ambities bevat over laadfaciliteiten langs provinciale wegen en laadpunten voor een provinciaal dekkend netwerk voor zowel personenvervoer als	Het aantal elektrische voertuigen neemt snel toe. Samen met gemeenten, netbeheerders en bedrijven werken we aan een slim, dekkend en betrouwbaar laadnetwerk in de regio.

logistiek, inclusief een concrete uitrolstrategie?	
Is de provincie voornemens het bevoegd gezag van kleine gemeenten over te nemen voor de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL)-regio's voor laadinfra op bedrijventerreinen?	Nee
Overige opvallende punten?	Mobiliteitshubs zorgen voor verbinding tussen verschillende vormen van mobiliteit. Een mobiliteitshub is een knooppunt waar verschillende (deel)vervoersvormen samenkomen en waar reizigers gemakkelijk kunnen overstappen, zoals fietsen, scooters, bussen en (elektrische) auto's. Deze plekken moeten sociaal veilig zijn en voldoende, toegankelijke voorzieningen hebben zoals voor het stallen van fietsen. Wij stellen een Hub-visie op voor heel Overijssel.
Verduurzamen industrie en bedrijven	
Spreekt provincie voornemen uit de energiebesparingsplicht actief te gaan handhaven en daartoe personeel inzetten en ook scholen?	Nee
Spreekt provincie voornemen uit Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen uit te breiden met het faciliteren van verduurzaming van de warmtebehoefte van bedrijven?	Voor de afspraken over duurzame warmtevoorziening onderzoeken we samen met onze partners wat de rol van de provincie kan zijn in publieke warmtenetten.
Gaat de provincie gesprekken aan over de mogelijkheden van nieuwe circulaire verdienmodellen voor agrariërs?	Wij ontwikkelen een landbouwvisie voor Overijssel, als onderdeel van het PPLG. Hiermee dragen wij bij aan een duidelijk perspectief voor boeren. Het is belangrijk dat zij een gezonde en duurzame bedrijfsvoering kunnen voeren. We geven ook aandacht aan de glastuinbouw en de uitdagingen, met name de energietransitie, waar die sector voor staat.
Gaat de provincie inzetten op en helpen bij omscholing van personen met een praktijkberoep richting de energietransitie?	Er is veel werk, maar een tekort aan vakmensen. Verduurzaming stelt eisen en biedt kansen voor zowel kostenbesparing als nieuwe producten. Onderwijs, bedrijfsleven en instellingen werken op allerlei niveaus in regioverband gezamenlijk aan een

	<p>toekomstbestendige arbeidsmarkt. De provincie is daarin een verbindende schakel. Wij stimuleren innovatie, geven ruimte om te ondernemen en werken mee aan een arbeidsmarkt met voldoende vakmensen.</p>
Overige opvallende punten?	
Communicatie	
De provincie stimuleert de dialoog tussen burgers en initiatieven van onderop en informeert burgers over de veranderingen die nodig zijn in het kader van de energietransitie.	<p>Samenwerken is samen werken. Het gaat dus niet vanzelf. De kracht van samenwerking is enorm groot. Alleen samen kunnen we en willen we de opgaven realiseren. We werken daarom aan goede en open relaties in Provinciale Staten, met onze medeoverheden, samenwerkingspartners, maatschappelijke organisaties en inwoners.</p>
Overige opvallende punten?	
Varia	
Opvallende punten buiten onze checklist?	

Utrecht

Provincie: Utrecht	
Gedeputeerde Klimaat & Energie en partij: Huub van Essen, GroenLinks	
Regionale Energie Strategieën	
Wordt het staande RES-doel herbevestigd?	Wij staan achter de doelstellingen van de RES 1.0 voor de opwek van duurzame elektriciteit met zon en wind in 2030.
Wat wordt er gezegd over de inspanning om de doelen te halen?	Als RES-partners zorgen wij samen dat de afgesproken opwek van in totaal 2,4 TWh tijdig wordt gerealiseerd.
Wordt verwezen naar de potentiële gezamenlijke opwek van 55 TWh?	Nederland wil in 2030 55% minder broeikasgassen uitstoten, en in 2050 klimaatneutraal zijn. Dat betekent ook een klimaatneutrale energievoorziening. In de provincie Utrecht gaan we een stapje verder en geven we zelf het goede voorbeeld. We streven naar een klimaatneutrale energievoorziening in 2040.
Voorziet de provincie een rol voor zichzelf als voortrekker in de energietransitie?	<p>We willen het gebruik van fossiele energie zo snel mogelijk terugdringen. Om ook in de toekomst iedereen te kunnen voorzien van betaalbare energie is een omslag nodig naar duurzame energie.</p> <p>Het klimaat verandert. Dat vraagt om aanpassingen van de omgeving, om gedragsverandering en om maatregelen die de omvang en snelheid van de opwarming van de aarde beperken. In het Klimaatakkoord is afgesproken de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Hiervoor is een integrale en versnelde aanpak nodig.</p> <p>Klimaatverandering raakt al onze beleidsthema's en in het bijzonder mobiliteit, de gebouwde omgeving, het</p>

	veenweidegebied, de landbouw, de energietransitie en de circulaire samenleving.
Wordt de noodzaak erkent van het uitwerken van de RES 1.0 in zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame opwek?	Wij vragen de RES-tafels verantwoordelijkheid te nemen voor tijdige concretisering van de RES 1.0 opgave. Wij geven de gemeenten na publicatie van de PlanMER zes maanden om uitsluitsel te geven voor welke locaties zij zelf de rol van bevoegd gezag op zich nemen (besluit gemeenteraad). Wij streven hierbij naar consensus en goede ruimtelijke spreiding. Gemeenten die zelf de rol van bevoegd gezag oppakken ondersteunen we daarbij.
Staat de ambitie om in 2023 een RES 2.0 op te leveren erin?	Nee
Overige opvallende punten?	Wij verbeteren samen met de RES-partners de balans tussen zonne- en windenergie.
Wind	
Wordt de noodzaak van extra wind erkend?	We blijven inzetten op de opwek van zonne-energie (zon op dak, zonnevelden, zon op parkeerplaatsen) en windenergie.
Blijven bovenwettelijke voorschriften achterwege?	Grootschalige duurzame energie-opwek passen we landschappelijk in en combineren we met andere opgaven. We maken hierbij gebruik van innovatieve oplossingen. De overgang naar duurzame energie gaat hand in hand met natuur, biodiversiteit, erfgoed, klimaatadaptatie en ruimtelijke ontwikkelingen. Waar nodig willen we dit (financieel) ondersteunen.
Staat er dat de provincie zoekgebieden vastgesteld voor deelname aan het Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)?	Nee
Overige opvallende punten?	

Zon	
Wordt de noodzaak van extra zon erkend?	We blijven inzetten op de opwek van zonne-energie (zon op dak, zonnevelden, zon op parkeerplaatsen) en windenergie.
Blijven beperkende voorwaarden over zon op landbouwgrond buiten beschouwing?	Grootschalige duurzame energie-opwek passen we landschappelijk in en combineren we met andere opgaven. We maken hierbij gebruik van innovatieve oplossingen. De overgang naar duurzame energie gaat hand in hand met natuur, biodiversiteit, erfgoed, klimaatadaptatie en ruimtelijke ontwikkelingen. Waar nodig willen we dit (financieel) ondersteunen
Staat erin dat er een uitvoeringstrategie zon op gebouw per energieregio wordt vastgesteld? En dat de provincie ondersteuning geeft aan gebouweigenaren?	Nee
Overige opvallende punten?	
Ruimtelijke ordening /doorlooptijden	
Wordt de provinciale omgevingsvisie aangepast om het klimaatbeleid aan te sluiten bij de regionale doelen?	Deze periode actualiseren we de Omgevingsvisie en betrekken we de ambities van dit coalitieakkoord daarbij.
Gaat de provincie aan de slag met de planning voor de inrichting van energiehub (opwek, omzetting en opslag) en energie-infrastructuur via een provinciale omgevingsvisie?	We werken toe naar meer flexibiliteit door lokale opslag, zoals bijvoorbeeld buurtbatterijen of waterstof.
Staat opgenomen dat de omgevingsvisie specifieke zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame projecten bevat?	Parallel hieraan bereidt de provincie een projectbesluit voor voor de locaties die de provincie, indien nodig, zelf gaat oppakken. Participatie maakt hier onderdeel van uit. Afhankelijk van het uitsluitsel dat gemeenten geven, zetten we de projectbesluitprocedure door.

	<p>Besluitvorming over (ontwerp) projectbesluit vindt plaats na verloop van bovengenoemde termijn.</p> <p>Het provinciaal projectbesluit is erop gericht om, aanvullend op de plannen die gemeenten zelf oppakken, voldoende windenergie te realiseren om het totale bod van 2,4 TWh zon en wind uit de RES te realiseren.</p>
<p>Wordt de ambitie uitgesproken de ruimtelijke procedures en vergunningverlening voor hernieuwbare energie-opwek en infrastructuur naar de provincie toe te trekken, in plaats van dit te delegeren naar gemeenten?</p>	<p>Wij zijn terughoudend met de inzet van het provinciaal projectbesluit, maar beseffen dat dit uiteindelijk noodzakelijk kan zijn om de RES-biedingen na te komen. Hier zijn wij eerlijk en duidelijk over naar onze partners.</p>
<p>Spreekt provincie voornemen uit als bevoegd gezag samen met de betrokken medeoverheden en initiatiefnemer(s) de benodigde projectorganisatie op te zetten bij energieprojecten?</p>	<p>Nee</p>
<p>Overige opvallende punten?</p>	
<p>Energienetten</p>	
<p>Wordt de rol van de provincie bij het verzwaren van netten en het tegengaan van netcongestie benoemd?</p>	<p>Het oplossen van netcongestie is topprioriteit, en nodig om voldoende ruimte te bieden aan wonen en werken. Dit doen we door de energie-infrastructureur en ruimtelijke planning beter op elkaar aan te passen, netuitbreidingen te versnellen, projecten te faseren, te zorgen voor een goede mix in energievormen en de bestaande capaciteit slimmer te benutten.</p> <p>Om bij te dragen aan de financiering van de uitbreidingen van het elektriciteitsnet wordt de provincie publiek aandeelhouder van Stedin zodat zij ook in de toekomst woningen en bedrijven op het elektriciteitsnet kunnen aansluiten.</p>

<p>Wordt het voornemen uitgesproken in 2023 een plan op te leveren voor netverzwaring, bijvoorbeeld in relatie tot het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK)?</p>	<p>We stimuleren onderzoek naar oplossingen voor de overbelasting van het elektriciteitsnet. We ondersteunen initiatieven om de druk op het net te verlagen. We werken toe naar meer flexibiliteit door lokale opslag, zoals bijvoorbeeld buurtbatterijen of waterstof. Ook stimuleren we het spreiden van energiegebruik en het delen van energie.</p>
<p>Gaat de provincie duidelijkheid verschaffen over de rol van het waterstofnet en waar dit wordt aangelegd?</p>	<p>We werken toe naar meer flexibiliteit door lokale opslag, zoals bijvoorbeeld buurtbatterijen of waterstof.</p>
<p>Overige opvallende punten?</p>	
<p>Gebouwde omgeving</p>	
<p>Gaat provincie in RES verband toezien op vertaling van warmte-transitievizies naar concrete uitvoeringsplannen per wijk?</p>	<p>Nee</p>
<p>Gaat de provincie prioriteit geven aan het afgeven van adviezen omtrent de vergunningsaanvragen voor aardwarmte binnen de regionale warmte en energieplannen, en inventariseert mogelijkheden van duurzame warmtebronnen die in de wijkuitvoeringsplannen een rol kunnen spelen?</p>	<p>Om sneller aardgasvrij te kunnen worden kijken we waar de duurzame warmtebronnen zitten en hoe we deze kunnen benutten. De Wet collectieve warmtevoorziening schrijft naar verwachting voor dat de warmtenetten in meerderheid in publieke handen komen. Wij voorzien daar een rol voor de provincie. Dit werken we samen met partners uit. We onderzoeken de mogelijkheden voor een provinciaal warmtebedrijf en geven uitvoering aan de uitkomsten van het onderzoek. We ondersteunen gemeenten met kennis bij de uitvoering van hun Transitie Visie Warmte. We reserveren de hiervoor benodigde middelen.</p> <p>We ondersteunen gemeenten met een planmatige aanpak voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving. We onderzoeken hoe we isolatie en de warmtetransitie kunnen versnellen door gezamenlijke</p>

	inkoop, standaardaanpakken en co)financieringsconstructies.
Ambieert provincie een rol in de aanpak van de slechtste energielabels in de utiliteitsbouw?	Nee
Maakt provincie budget vrij voor aanpak energiearmoede en woningisolatie?	We ondersteunen gemeenten, inwoners en bedrijven in het betaalbaar houden van de energierekening en het bestrijden van energiearmoede, bijvoorbeeld door grootschalige aanpak van woningisolatie.
Overige opvallende punten?	
Duurzame mobiliteit en laadinfrastructuur	
Wordt de ambitie uitgesproken in de Meerjarenprogramma's Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT) prioriteit te geven aan OV projecten die woon- en werkgebieden ontsluiten.	We investeren meer in infrastructuur om nieuwe woonwijken bereikbaar te maken. Bij grote uitbreidingslocaties kijken we al bij de planontwikkeling naar de bereikbaarheid per fiets, OV en auto. Het openbaar vervoer moet een dekkend netwerk hebben voor de hele provincie en flexibel kunnen meebewegen met het aantal reizigers.
Wordt de ambitie uitgesproken dat het regionaal openbaar vervoer, waarvoor de provincie concessiehouder is, volledig emissievrij is in uiterlijk 2030?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken het hele provinciale wagenpark in 2030 zero-emissie te maken?	Als provincie geven we het goede voorbeeld door onze eigen bedrijfsvoering zo duurzaam mogelijk te maken.
Wordt de ambitie uitgesproken het aanbestedingsbeleid voor het onderhoud van infrastructuur zo duurzaam mogelijk in te richten?	Nee

<p>Gaat de provincie een laadvisie ontwikkelen, die ambities bevat over laadfaciliteiten langs provinciale wegen en laadpunten voor een provinciaal dekkend netwerk voor zowel personenvervoer als logistiek, inclusief een concrete uitrolstrategie?</p>	<p>De provincie pakt een regierol in de realisatie van snelladers voor elektrisch vervoer en een goed dekkend netwerk van laadinfrastructuur. We volgen de ontwikkelingen in waterstofvoertuigen en zodra het aanbod daarvan toeneemt, breiden we het tanknetwerk hiervoor uit.</p>
<p>Is de provincie voornemens het bevoegd gezag van kleine gemeenten over te nemen voor de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL)-regio's voor laadinfra op bedrijventerreinen?</p>	<p>Nee</p>
<p>Overige opvallende punten?</p>	<p>We blijven reizigers stimuleren om buiten de spits te reizen en maken daar ook zelf geld voor vrij.</p>
<p>Verduurzamen industrie en bedrijven</p>	
<p>Spreekt provincie voornemen uit de energiebesparingsplicht actief te gaan handhaven en daartoe personeel inzetten en ook scholen?</p>	<p>Nee</p>
<p>Spreekt provincie voornemen uit Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen uit te breiden met het faciliteren van verduurzaming van de warmtebehoefte van bedrijven?</p>	<p>Om sneller aardgasvrij te kunnen worden kijken we waar de duurzame warmtebronnen zitten en hoe we deze kunnen benutten. De Wet collectieve warmtevoorziening schrijft naar verwachting voor dat de warmtenetten in meerderheid in publieke handen komen. Wij voorzien daar een rol voor de provincie. Dit werken we samen met partners uit. We onderzoeken de mogelijkheden voor een provinciaal warmtebedrijf en geven uitvoering aan de uitkomsten van het onderzoek. We onderzoeken hoe we grootverbruikers en het midden- en kleinbedrijf kunnen stimuleren tot verduurzaming.</p>

<p>Gaat de provincie gesprekken aan over de mogelijkheden van nieuwe circulaire verdienmodellen voor agrariërs?</p>	<p>Samen met deze boerenbedrijven willen we de overgang naar een toekomstgerichte agrarische sector maken.</p> <p>We stimuleren duurzame kringlooplandbouw en ondersteunen boerenbedrijven, waaronder familiebedrijven, in de overgang naar deze nieuwe manier van werken en nieuwe verdienmodellen. We dagen hen uit om mee te denken over geschikte werkwijzen: kleinschalig, grondgebonden, natuurinclusief, coöperatief en/of regiogericht.</p>
<p>Gaat de provincie inzetten op en helpen bij omscholing van personen met een praktijkberoep richting de energietransitie?</p>	<p>We brengen overheid, onderwijs- en kennisinstellingen, gezondheidsorganisaties en het bedrijfsleven samen om het onderwijs beter te laten aansluiten op de arbeidsmarkt. We bouwen daarmee verder aan de Utrecht Talent Alliantie. In de Human Capital Agenda, die de basis vormt voor de Utrecht Talent Alliantie, is het MBO als prioritaire doelgroep benoemd. Door aanscherping van de Human Capital Agenda sluiten we vraag en aanbod op de arbeidsmarkt nog beter op elkaar aan.</p>
<p>Overige opvallende punten?</p>	
<p>Communicatie</p>	
<p>De provincie stimuleert de dialoog tussen burgers en initiatieven van onderop en informeert burgers over de veranderingen die nodig zijn in het kader van de energietransitie.</p>	<p>Communicatie is een belangrijk instrument in het kader van verbindingen met inwoners en participatie. Daarbij benutten we moderne communicatiemiddelen.</p> <p>Er zijn veel verschillende manieren om te participeren. We geven uitvoering aan nieuwe vormen van democratie en co-creatie, zoals vormen van digitale participatie. We onderzoeken of het instrument 'burgerberaden' voor de provincie van meerwaarde is en een toevoeging kan zijn aan onze bestaande participatie instrumenten.</p>

Uitgebreide Analyse coalitieakkoord per provincie

Regioteam Energietransitie

	<p>We ondersteunen coöperatief eigendom bij duurzame energieprojecten. Zo zorgen we voor meer draagvlak. We streven daarbij naar minstens 50% lokaal eigendom. Energiecoöperaties die door de provincie financieel worden ondersteund vragen we ervoor te zorgen dat de directe omgeving mee kan profiteren van de opbrengsten.</p>
Overige opvallende punten?	
Varia	
Opvallende punten buiten onze checklist?	

Zeeland

Provincie: Zeeland	
Gedeputeerde Klimaat & Energie en partij: Jo-Annes de Bat, CDA	
Regionale Energie Strategieën	
Wordt het staande RES-doel herbevestigd?	Wij realiseren het Zeeuwse deel van de klimaatopgave. In de Regionale Energiestrategie (RES 1.0) van 2020 is aangegeven hoe we in Zeeland 700 MW via windturbines en 1000 MW uit zonne-energie kunnen realiseren.
Wat wordt er gezegd over de inspanning om de doelen te halen?	We weten ook dat er meer nodig zal zijn om de doelstellingen echt te halen. We zorgen dat we beter inzicht krijgen in de effecten van andere maatregelen, zodat we goede keuzes kunnen maken voor aanvullende acties om de CO2-doelen te halen.
Wordt verwezen naar de potentiële gezamenlijke opwek van 55 TWh?	Nee
Voorziet de provincie een rol voor zichzelf als voortrekker in de energietransitie?	We bereiden ons voor op klimaatverandering en zeespiegelstijging, maar er moet ook gewoon geld verdiend worden. En we kunnen wel antwoorden bedenken op al die grote vragen, maar als de bereikbaarheid niet op orde is en er geen supermarkt of tandarts in de buurt is, is Zeeland niet leefbaar voor zijn inwoners.
Wordt de noodzaak erkent van het uitwerken van de RES 1.0 in zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame opwek?	Nee
Staat de ambitie om in 2023 een RES 2.0 op te leveren erin?	We stellen een RES 2.0 op, die ingaat op de realisatie van warmtenetten en versnelde uitvoering in de gebouwde omgeving.
Overige opvallende punten?	
Wind	

Wordt de noodzaak van extra wind erkend?	In de Regionale Energiestrategie (RES 1.0) van 2020 is aangegeven hoe we in Zeeland 700 MW via windturbines en 1000 MW uit zonne-energie kunnen realiseren. We weten ook dat er meer nodig zal zijn om de doelstellingen echt te halen.
Blijven bovenwettelijke voorschriften achterwege?	Ja
Staat er dat de provincie zoekgebieden vastgesteld voor deelname aan het Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)?	Nee
Overige opvallende punten?	
Zon	
Wordt de noodzaak van extra zon erkend?	In de Regionale Energiestrategie (RES 1.0) van 2020 is aangegeven hoe we in Zeeland 700 MW via windturbines en 1000 MW uit zonne-energie kunnen realiseren. We weten ook dat er meer nodig zal zijn om de doelstellingen echt te halen.
Blijven beperkende voorwaarden over zon op landbouwgrond buiten beschouwing?	Ja
Staat erin dat er een uitvoeringstrategie zon op gebouw per energieregio wordt vastgesteld? En dat de provincie ondersteuning geeft aan gebouweigenaren?	Nee
Overige opvallende punten?	
Ruimtelijke ordening / doorlooptijden	
Wordt de provinciale omgevingsvisie aangepast om het klimaatbeleid aan te sluiten bij de regionale doelen?	Nee
Gaat de provincie aan de slag met de planning voor de inrichting van energiehub (opwek, omzetting en opslag) en energie-infrastructuur via een provinciale omgevingsvisie?	Nee

Staat opgenomen dat de omgevingsvisie specifieke zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame projecten bevat?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken de ruimtelijke procedures en vergunningverlening voor hernieuwbare energie-opwek en infrastructuur naar de provincie toe te trekken, in plaats van dit te delegeren naar gemeenten?	Nee
Spreekt provincie voornemen uit als bevoegd gezag samen met de betrokken medeoverheden en initiatiefnemer(s) de benodigde projectorganisatie op te zetten bij energieprojecten?	Nee
Overige opvallende punten?	
Energienetten	
Wordt de rol van de provincie bij het verzwaren van netten en het tegengaan van netcongestie benoemd?	Daarin werken de Provincie, gemeenten en netbeheerders (Stedin, TenneT en Gasunie) samen aan de programmering van nieuwe investeringen in de energie-infrastructureur. Wellicht kan een deelneming in STEDIN helpen bij de realisatie van onze doelen.
Wordt het voornemen uitgesproken in 2023 een plan op te leveren voor netverzwaring, bijvoorbeeld in relatie tot het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK)?	Voor de regionale energie-infrastructureur stellen wij een provinciaal meerjareninvesteringsprogramma voor Energie en Klimaat (PMIEK) op. Dit is nodig om economische ontwikkeling en verduurzaming in Zeeland mogelijk te maken. Er ligt inmiddels een eerste PMIEK, die de uitgangssituatie beschrijft. De uitvoering van maatregelen is aan de netbeheerders.
Gaat de provincie duidelijkheid verschaffen over de rol van het waterstofnet en waar dit wordt aangelegd?	Denk aan (...) een grootschalige fabriek voor "groene" waterstof, die met duurzame energie wordt gemaakt.
Overige opvallende punten?	En we willen geen verdere aantasting van het landschap door koeltorens of bovengrondse hoogspanningsleidingen.
Gebouwde omgeving	

Gaat provincie in RES verband toezien op vertaling van warmte-transitieviesies naar concrete uitvoeringsplannen per wijk?	De huidige gasprijzen vragen om versnelling in de uitvoering van bijvoorbeeld warmtenetten
Gaat de provincie prioriteit geven aan het afgeven van adviezen omtrent de vergunningsaanvragen voor aardwarmte binnen de regionale warmte en energieplannen, en inventariseert mogelijkheden van duurzame warmtebronnen die in de wijkuitvoeringsplannen een rol kunnen spelen?	Nee
Ambieert provincie een rol in de aanpak van de slechtste energielabels in de utiliteitsbouw?	Nee
Maakt provincie budget vrij voor aanpak energiearmoede en woningisolatie?	Nee
Overige opvallende punten?	
Duurzame mobiliteit en laadinfrastructuur	
Wordt de ambitie uitgesproken in de Meerjarenprogramma's Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT) prioriteit te geven aan OV projecten die woon- en werkgebieden ontsluiten.	Openbaar vervoer is ideaal wanneer er grote, geconcentreerde vervoersstromen zijn. Maar Zeeland is juist uitgestrekt en dunbevolkt. Dat maakt het moeilijk om een goed en betaalbaar OV-systeem te organiseren. In de vastgestelde regionale mobiliteitsstrategie is aangegeven hoe we daarmee om willen gaan in de nieuwe OV-concessie.
Wordt de ambitie uitgesproken dat het regionaal openbaar vervoer, waarvoor de provincie concessiehouder is, volledig emissievrij is in uiterlijk 2030?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken het hele provinciale wagenpark in 2030 zero-emissie te maken?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken het aanbestedingsbeleid voor het onderhoud van infrastructuur zo duurzaam mogelijk in te richten?	Nee

<p>Gaat de provincie een laadvisie ontwikkelen, die ambities bevat over laadfaciliteiten langs provinciale wegen en laadpunten voor een provinciaal dekkend netwerk voor zowel personenvervoer als logistiek, inclusief een concrete uitrolstrategie?</p>	<p>Nee</p>
<p>Is de provincie voornemens het bevoegd gezag van kleine gemeenten over te nemen voor de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL)-regio's voor laadinfra op bedrijventerreinen?</p>	<p>Nee</p>
<p>Overige opvallende punten?</p>	
<p>Verduurzamen industrie en bedrijven</p>	
<p>Spreekt provincie voornemen uit de energiebesparingsplicht actief te gaan handhaven en daartoe personeel inzetten en ook scholen?</p>	<p>Nee</p>
<p>Spreekt provincie voornemen uit Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen uit te breiden met het faciliteren van verduurzaming van de warmtebehoefte van bedrijven?</p>	<p>Een belangrijk deel van de omschakeling naar duurzame energiebronnen vindt plaats bij bedrijven en industrie. Grootste energiegebruiker in Zeeland is de industrie. Smart Delta Resources (SDR) is een platform voor en door grote industriële bedrijven dat zich, naast energiebesparing en uitwisseling van restproducten, richt op een CO2-vrije industrie in 2050. De bedrijven hebben daar zelf een roadmap voor gemaakt, die wij ondersteunen en helpen uitvoeren</p>
<p>Gaat de provincie gesprekken aan over de mogelijkheden van nieuwe circulaire verdienmodellen voor agrariërs?</p>	<p>In het mbo en hbo is het van belang dat het onderwijs en de behoeften van het bedrijfsleven in alle Zeeuwse sectoren goed op elkaar aansluiten. Via het programma Campus Zeeland zijn belangrijke successen geboekt, zoals het Joint Research Center Zeeland en, vanaf dit najaar, het Delta Climate Centre. We blijven daarom de samenhang en focus in het Zeeuwse onderwijs versterken. Daartoe stellen we, samen met de kennisinstellingen en bedrijfsleven, een nieuwe strategische agenda op.</p>

Gaat de provincie inzetten op en helpen bij omscholing van personen met een praktijkberoep richting de energietransitie?	Nee
Overige opvallende punten?	<p>Wij zien de energietransitie ook als een economische kans om innovatief om te gaan met het duurzaam opwekken van energie. Zeeland kan bij uitstek een proeftuin zijn voor experimenten rond duurzame energie. Denk aan getijdenenergie (...).</p> <p>Digitalisering en de gevolgen van energie- en klimaatdoelstellingen beïnvloedt al deze sectoren. Voor de komende jaren lopen daarom innovatie en duurzaamheid (circulaire economie en reducering CO2- en stikstofuitstoot) als rode draden door het hele economische beleid heen.</p>
Communicatie	
De provincie stimuleert de dialoog tussen burgers en initiatieven van onderop en informeert burgers over de veranderingen die nodig zijn in het kader van de energietransitie.	Nee
Overige opvallende punten?	
Varia	
Opvallende punten buiten onze checklist?	Wij zijn bereid mee te werken aan de oplossing die het Rijk ziet rond kernenergie, maar verbinden daar wel voorwaarden aan. De financiële risico's van de huidige kerncentrale horen niet bij de regionale overheden te liggen. Nieuwbouw moet niet alleen een vraagstuk van het Rijk oplossen, maar een winwinsituatie voor Rijk én regio betekenen.

Provincie: Zuid Holland	
Gedeputeerde Klimaat & Energie en partij: Berend Potjer, GroenLinks	
Regionale Energie Strategieën	
Wordt het staande RES-doel herbevestigd?	De Regionale Energiestrategieën (RES'en) zijn het resultaat van een uitgebreid participatieproces in zeven gebieden en vallen binnen landelijke afspraken. Voor het realiseren van duurzame energie opwekking op land is de afgelopen periode een grote slag gemaakt. We komen deze afspraken na.
Wat wordt er gezegd over de inspanning om de doelen te halen?	De provincie vervult binnen de RES'en diverse rollen. Allereerst die van presterende overheid. We staan aan de lat om het verhogen van duurzame energieproductie mogelijk te maken. Daarnaast hebben wij als provincie een coördinerende en faciliterende rol. Hiermee helpen we samenwerkingspartners en gemeenten en voorkomen we dat iedereen het wiel opnieuw moet uitvinden.
Wordt verwezen naar het landelijke streefdoel van 55 TWh?	Nee
Voorziet de provincie een rol voor zichzelf als voortrekker in de energietransitie?	We gaan af van fossiele energiebronnen en worden energieonafhankelijker. Daarom zetten we in op energiebesparing, zon- en windenergie, warmtebronnen in onze eigen provincie, innovatieve mogelijkheden tot opslag en flexibele inzet van energie voor 2030. We maken de omslag naar hernieuwbare energie voor 3,8 miljoen inwoners en bedrijven. Als de doelen niet gehaald dreigen te worden, dan zijn al onze beschikbare instrumenten bespreekbaar.
Wordt de noodzaak erkent van het uitwerken van de RES 1.0 in zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame opwek?	Er is afgesproken 6,3 tot 6,8 TWh op te wekken in Zuid-Holland, waarvan er al circa 2,7 TWh is gerealiseerd. De inzet resteert om voor circa 2,5 TWh nog een vergunning te verlenen, wat mogelijk ook geldt voor een deel van de voorlopig vergunde circa 1 TWh. We komen deze afspraken na en deze afspraken zijn de basis voor

	nieuw aan te leggen duurzaam opgewekte energie op land.
Staat de ambitie om in 2023 een RES 2.0 op te leveren erin?	Nee
Overige opvallende punten?	In onze energiemix voor de energietransitie sluiten we geen enkele CO2-neutrale techniek uit. Ten aanzien van kernenergie doen we in deze periode alleen onderzoek naar de potentie voor plaatsing van kleine modulaire kernreactoren in Zuid-Holland.
Wind	
Wordt de noodzaak van extra wind erkend?	Er is afgesproken 6,3 tot 6,8 TWh op te wekken in Zuid-Holland, waarvan er al circa 2,7 TWh is gerealiseerd. De inzet resteert om voor circa 2,5 TWh nog een vergunning te verlenen, wat mogelijk ook geldt voor een deel van de voorlopig vergunde circa 1 TWh. Die afspraken komen we na.
Blijven bovenwettelijke voorschriften achterwege?	Voor de realisatie van wind op land is de landschapskwaliteit een belangrijk kader. Nieuwe windmolens worden zo goed mogelijk ingepast in het landschap en sluiten aan bij de omgevingskenmerken. In samenwerking en participatie met omwonenden.
Staat er dat de provincie zoekgebieden vastgesteld voor deelname aan het Programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)?	Nee
Overige opvallende punten?	
Zon	
Wordt de noodzaak van extra zon erkend?	Er is afgesproken 6,3 tot 6,8 TWh op te wekken in Zuid-Holland, waarvan er al circa 2,7 TWh is gerealiseerd. De inzet resteert om voor circa 2,5 TWh nog een vergunning te verlenen, wat mogelijk ook geldt voor een deel van de voorlopig vergunde circa 1 TWh. Die afspraken komen we na.

Blijven beperkende voorwaarden over zon op landbouwgrond buiten beschouwing?	Bij zonne-energie staat de toepassing van meervoudig ruimtegebruik voorop. Dus het plaatsen van zonnepanelen op daken, parkeerplaatsen en andere geschikte plekken, langs wegen en spoorlijnen en bij realisatie van nieuwe bedrijventerreinen. Omdat onze provincie weinig onbebouwde ruimte kent zijn we zeer terughoudend als het gaat om zonnevelden op plekken buiten de door RES aangewezen zoekgebieden.
Staat erin dat er een uitvoeringstrategie zon op gebouw per energieregio wordt vastgesteld? En dat de provincie ondersteuning geeft aan gebouweigenaren?	Er zijn nog veel kansen voor zon op dak. We spannen ons maximaal in om ál deze kansen te benutten. Dit kan ook via lokale en regionale energiecoöperaties. Naast de daken achten wij restructies zoals plekken langs en boven infrastructuur hiervoor kansrijk. Daarbij maken we een afweging tussen kansen voor versterking van biodiversiteit via bermenbeleid en het plaatsen van zonnepanelen.
Overige opvallende punten?	
Ruimtelijke ordening /doorlooptijden	
Wordt de provinciale omgevingsvisie aangepast om het klimaatbeleid aan te sluiten bij de regionale doelen?	Nee
Gaat de provincie aan de slag met de planning voor de inrichting van energiehubs (opwek, omzetting en opslag) en energie-infrastructuur via een provinciale omgevingsvisie?	Nee
Staat opgenomen dat de omgevingsvisie specifieke zoekgebieden en concrete locaties voor duurzame projecten bevat?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken de ruimtelijke procedures en vergunningverlening voor hernieuwbare energie-opwek en infrastructuur naar de provincie toe te trekken, in plaats van dit te delegeren naar gemeenten?	In de RES'en zijn afspraken gemaakt over het opwekken van duurzame energie op land. Nu komt het aan op realisatie. We houden gemeenten aan gemaakte afspraken. Als een RES-regio moeite heeft haar afspraken binnen de afgesproken termijnen na te komen dan ondersteunen we de gemeenten en zetten indien nodig ons provinciaal instrumentarium uit de omgevingswet in.

Spreekt provincie voornemen uit als bevoegd gezag samen met de betrokken medeoverheden en initiatiefnemer(s) de benodigde projectorganisatie op te zetten bij energieprojecten?	Nee
Overige opvallende punten?	
Energienetten	
Wordt de rol van de provincie bij het verzwaren van netten en het tegengaan van netcongestie benoemd?	<p>Congestie op het elektriciteitsnetwerk doet zich ook in onze provincie in toenemende mate voor. De netbeheerders zijn aan zet om hierin investeringen te plegen.</p> <p>Ons uitgangspunt is dat wij het net zoveel mogelijk ontzien. Opslag van schone energie is een manier om de disbalans tussen opwek en gebruik op te lossen. Wij zetten in op een optimale mix van opwektechnieken en vraagsturing.</p> <p>We zetten ook in op het mogelijk maken van opwek- en opslagcapaciteit in de buurt van de energievraag.</p>
Wordt het voornemen uitgesproken in 2023 een plan op te leveren voor netverzwaring, bijvoorbeeld in relatie tot het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK)?	<p>De energie-infrastructuur is de slagader van het toekomstige duurzame energiesysteem. We zetten - onder meer via het provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) - in op versnelling en maatschappelijk verantwoorde keuzes voor ontwikkeling en ruimtelijke inpassing van elektriciteits-, waterstof- en warmtenetten.</p> <p>Samen met de netbeheerders en in afstemming met gemeenten stellen wij een 2-jaarlijkse actualisatie van het pMIEK op, waarin we de energie-infrastructuur projecten prioriteren in de regio</p>
Gaat de provincie duidelijkheid verschaffen over de rol van het waterstofnet en waar dit wordt aangelegd?	<p>Het haven-industrieel complex verkeert in een omvangrijke grondstoffen- en energietransitie gericht op energiebesparing, de-carbonisatie (CO2 neutraliteit), elektrificatie, emissiereductie (NOx), circulariteit, blauwe en groene waterstof en biobased brand- en grondstoffen. Wij stimuleren de transitie in dit industrieel cluster door in te zetten op energie-efficiency, vernieuwing van energiesysteem (waterstofhub) en vernieuwing</p>

	<p>van het grondstoffen systeem (circulair). Dit bereiken wij door met de industrie duidelijke afspraken te maken en waar mogelijk de omgevingswaarde in te zetten om de industrie te stimuleren voor emissiereductie en innovaties te bevorderen.</p> <p>Belangrijk voor de verduurzaming van de industrie is de overstap naar duurzame elektriciteit en andere energievormen. Deze zal voornamelijk vanaf zee komen. We werken mee aan de aanlanding van energie vanuit de Noordzee (elektriciteit en blauwe en groene waterstof) en ondersteunen veilige import, opslag en doorvoer van energie via de haven.</p>
Overige opvallende punten?	
Gebouwde omgeving	
Gaat provincie in RES verband toezien op vertaling van warmte-transitievisies naar concrete uitvoeringsplannen per wijk?	We verspreiden de kennis die wordt opgedaan door innovaties, projecten en activiteiten. Hiermee versterken we de gemeentelijke regierol en zorgen we voor onderlinge verbinding tussen gemeenten
Gaat de provincie prioriteit geven aan het afgeven van adviezen omtrent de vergunningsaanvragen voor aardwarmte binnen de regionale warmte en energieplannen, en inventariseert mogelijkheden van duurzame warmtebronnen die in de wijkuitvoeringsplannen een rol kunnen spelen?	<p>Wij verbinden het beleid van het Rijk en gemeenten op het gebied van de warmtetransitie. Onze energietransitie vraagt om een versnelling van bovenlokale warmtenetwerken. We willen dit in publieke handen geven. Dit vraagt om gerichte programma's voor doelgroepen zoals maatschappelijk vastgoed en bevordering van de bijpassende collectieve besparingsconcepten. Net als het Rijk willen wij versneld van het gas af.</p> <p>Wij stimuleren de energie- en grondstoffentransitie in de glastuinbouw door de verdere ontwikkeling en uitrol van een regionaal warmtenet (geothermie, havenwarmte) mogelijk te maken. We zetten in op duurzame gebiedsontwikkeling, door bijvoorbeeld clustering van bedrijven bij warmte- en CO2 netten, waterstof en/of geothermie.</p>
Ambieert provincie een rol in de aanpak van de slechtste energielabels in de utiliteitsbouw?	Nee

Maakt provincie budget vrij voor aanpak energiearmoede en woningisolatie?	Nee
Overige opvallende punten?	
Duurzame mobiliteit en laadinfrastructuur	
Wordt de ambitie uitgesproken in de Meerjarenprogramma's Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT) prioriteit te geven aan OV projecten die woon- en werkgebieden ontsluiten.	<p>We stimuleren wonen nabij voorzieningen en ov. Dat vraagt om hogere dichtheden van woningen op deze locaties. We sturen daarom op passende parkeernormen nabij haltes van hoogwaardig openbaar vervoer en bij sociale woningbouw. Dat doen we in combinatie met deelmobiliteit, openbaar vervoer en met oog voor lopen en fietsen. We formuleren beleid voor deelmobiliteit en stimuleren deelmobiliteitsbeleid bij onze gemeenten.</p> <p>Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen sturen we op het STOMP-principe (Stappen, Trappen, ov, Mobility as a service en Personenauto).</p> <p>We zetten innovaties in om het gebruik van het openbaar vervoer te bevorderen. Onder meer door het plaatsen van spitshaltes op specifieke plekken waar dit kansen biedt, bijvoorbeeld bij scholen of op bedrijventerreinen.</p>
Wordt de ambitie uitgesproken dat het regionaal openbaar vervoer, waarvoor de provincie concessiehouder is, volledig emissievrij is in uiterlijk 2030?	<p>We stellen een visie op voor een (snel)laadinfrastructuur voor busvervoer en goederentransport. Hiermee streven we naar een zero-emissie uitstoot van openbaar vervoer op termijn en passen hierop de concessies aan.</p>
Wordt de ambitie uitgesproken het hele provinciale wagenpark in 2030 zero-emissie te maken?	Nee
Wordt de ambitie uitgesproken het aanbestedingsbeleid voor het onderhoud van infrastructuur zo duurzaam mogelijk in te richten?	<p>We zetten in op innovaties bij werkzaamheden om naast de kosten te beperken ook de uitstoot te verminderen.</p>
Gaat de provincie een laadvisie ontwikkelen, die ambities bevat over	<p>We stellen een visie op voor een (snel)laadinfrastructuur voor busvervoer en goederentransport.</p>

laadfaciliteiten langs provinciale wegen en laadpunten voor een provinciaal dekkend netwerk voor zowel personenvervoer als logistiek, inclusief een concrete uitrolstrategie?	Hiermee streven we naar een zero-emissie uitstoot van openbaar vervoer op termijn en passen hierop de concessies aan.
Is de provincie voornemens het bevoegd gezag van kleine gemeenten over te nemen voor de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL)-regio's voor laadinfra op bedrijventerreinen?	Nee
Overige opvallende punten?	
Verduurzamen industrie en bedrijven	
Spreekt provincie voornemen uit de energiebesparingsplicht actief te gaan handhaven en daartoe personeel inzetten en ook scholen?	Wij blijven inzetten op kwalitatief hoogwaardige taakuitvoering van milieu- en groene taken door de omgevingsdiensten. Deze diensten leveren een belangrijke bijdrage aan de verduurzaming van economie en een gezonde en veilige leefomgeving voor onze inwoners. Daar waar dat noodzakelijk is, pakken we als provincie zelf de regie om sturing te geven en nieuw beleid te ontwikkelen
Spreekt provincie voornemen uit Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen uit te breiden met het faciliteren van verduurzaming van de warmtebehoefte van bedrijven?	Wij stimuleren de energie- en grondstoffentransitie in de glastuinbouw door de verdere ontwikkeling en uitrol van een regionaal warmtenet (geothermie, havenwarmte) mogelijk te maken. We zetten in op duurzame gebiedsontwikkeling, door bijvoorbeeld clustering van bedrijven bij warmte- en CO2 netten, waterstof en/of geothermie.
Gaat de provincie gesprekken aan over de mogelijkheden van nieuwe circulaire verdienmodellen voor agrariërs?	Ook koppelen we het behalen van de natuurdoelen en het verlagen van emissies aan nieuwe verdienmodellen voor ondernemers uit deze sectoren. Bijvoorbeeld via activiteiten als natuurbeheer of via inkomsten uit toerisme of zorgactiviteiten. Lokale ondernemers moeten de mogelijkheid krijgen om meer zelfvoorzienend te worden op energie en/of nieuwe verdienmodellen te kunnen ontwikkelen op het gebied van energietransitie. Wij willen, afhankelijk van de lokale effecten op de directe omgeving en ecologie buiten bestaand

	dorps- en stadsgebied, kleinere windturbines met een ashoogte tot 30 meter meer ruimte bieden, met name op het eigen erf.
Gaat de provincie inzetten op en helpen bij omscholing van personen met een praktijkberoep richting de energietransitie?	Wij zetten in op de ontwikkeling van een vruchtbaar kennis- en innovatie ecosysteem bestaande uit specifieke locaties met een clustering van bedrijvigheid, onderzoek en onderwijs. Voorbeelden zijn de Leiden Bioscience Park, de Biotech Campus in Delft en de TU Delft Campus, NL Space Campus te Noordwijk, Maakfabriek in Dordrecht, Erasmus MC Campus, Campus Woudestein te Rotterdam en fieldlabs onder andere actief op de transities rondom klimaat en energie.
Overige opvallende punten?	
Communicatie	
De provincie stimuleert de dialoog tussen burgers en initiatieven van onderop en informeert burgers over de veranderingen die nodig zijn in het kader van de energietransitie.	Alleen door samen te werken kunnen we de complexe opgaven en doelen realiseren. Het is belangrijk dat mensen en bedrijven begrijpen hoe ze hierin kunnen deelnemen en weten wat er van hen verwacht wordt. We maken werk van heldere en begrijpelijke communicatie naast het vormgeven van het participatieproces. Dit doen we samen met de direct betrokkenen. Omwonenden moeten kunnen meedoen en meeprofiteren. Inkomsten uit duurzame energiebronnen, zoals windmolens en gezamenlijk zon op dak moeten meer landen bij de direct omliggende gemeenschappen. Omwonenden moeten de mogelijkheid krijgen om mede-eigenaar te worden van duurzame energiebronnen, eventueel via regionale energiecoöperaties. We streven naar minimaal 50% publiek of lokaal eigenaarschap per project van duurzame energievoorziening en ondersteunen energiecoöperaties bij het realiseren hiervan.
Overige opvallende punten?	
Varia	
Opvallende punten buiten onze checklist?	

Uitgebreide Analyse coalitieakkoord per provincie

